

Kortelė:

**1157459\_RegNr\_3K-3-625-687/2015**

<http://www.infolex.lt/tp/1157459>

---

Civilinė byla Nr. 3K-3-625-687/2015 (S)

Teisminio proceso Nr. 2-43-3-02017-2012-7

Procesinio sprendimo kategorijos: 1.3.2.9.10.8.;

1.3.7.8.; 2.5.10.5

## LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

### NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2015 m. lapkričio 23 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų: Alės Bukaviniienės, Janinos Januškienės (kolegijos pirmininkė ir pranešėja) ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **ieškovės E. G. ir atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“** kasacinį skundą dėl Klaipėdos apygardos teismo 2015 m. vasario 18 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovės E. G. ieškinį atsakovei asociacijai „Lamatos žemė“ dėl atleidimų iš darbo pripažinimo neteisėtais, įsakymų panaikinimo, kompensacijos ir vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką priteisimo, neturtinės žalos atlyginimo bei atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“ priešieškinį ieškovei E. G., trečiajam asmeniui R. B. dėl pareigybės įsteigimo pripažinimo neteisėtu, darbo sutarties pripažinimo neteisėta ir žalos atlyginimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

#### I. Ginčo esmė

Kasacinėje byloje kilo ginčas dėl darbo sutarties nutraukimo pagrindų ir sąlygų bei vadovo atsakomybės už žalą nustatymo sąlygų.

Ieškovė E. G. ieškiniu prašė teismo pripažinti neteisėtu jos 2012 m. spalio 22 d. atleidimą kaip drausminę nuobaudą iš atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“ vietos plėtros strategijos „Gyvenimo ir darbo kokybės gerinimas Šilutės rajono savivaldybės kaimo vietovėse“ vadovo pareigų, grąžinti ją į šias pareigas, priteisti jai iš atsakovės vidutinį darbo užmokestį – po 4181 Lt (1210,90 Eur) (su mokesčiais) už kiekvieną priverstinės pravaikštos mėnesį nuo 2012 m. spalio 22 d. iki teismo sprendimo priėmimo dienos ir nuo teismo sprendimo priėmimo iki teismo sprendimo

visiško įvykdymo dienos, 3000 Lt (868,86 Eur) neturtinės žalos atlyginimo. Taip pat ieškovė prašė pripažinti neteisėtu 2011 m. vasario 28 d. terminuotos darbo sutarties nutraukimą, negražinti jos pagal šią sutartį į projektų vadovo pareigas, o priteisti iš atsakovės 7368,40 Lt (2134 Eur) (su mokesčiais) vidutinio darbo užmokesčio už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. iki 2012 m. spalio 22 d., po 1973,68 Lt (571,61 Eur) (su mokesčiais) vidutinio darbo užmokesčio už kiekvieną priverstinės pravaikštos mėnesį nuo 2012 m. spalio 22 d. iki teismo sprendimo priėmimo dienos ir nuo teismo sprendimo priėmimo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos, taip pat 3947,36 Lt (1143,23 Eur) (su mokesčiais) išėitinę išmoką.

Ieškovė nurodė, kad atsakovės 2012 m. spalio 22 d. įsakymu jai, kaip strategijos vadovei, paskirta drausminė nuobauda – atleidimas iš darbo DK 237 straipsnio 1 dalies 3 punkto pagrindu dėl netinkamo darbo pareigų atlikimo. Ieškovė 2012 m. liepos 31 d. atleista ir iš asociacijos projektų vadovo pareigų, kurias ėjo 2011 m. vasario 28 d. terminuotos darbo sutarties pagrindu. Šios darbo sutarties terminas buvo nustatytas iki 2012 m. liepos 31 d., tą dieną atsakovės įsakymu sutartis DK 126 straipsnio 1 dalies pagrindu nutraukta. Ieškovė nurodo nuo 2012 m. liepos 31 d. iki 2012 m. spalio 16 d. buvusi nedarbinga, o atsakovė jos neinformavo apie numatomą atleidimą. Darbdavė vadovavosi Žemės ūkio ministerijos (toliau – ir ŽŪM) 2012 m. kovo 14 d. audito išvadoje konstatuotais veiklos pažeidimais, bet praleido DK 241 straipsnyje nustatytus drausminių nuobaudų skyrimo terminus.

Atsakovė asociacija „Lamatos žemė“ priešieškiniu prašė teismo pripažinti negaliojančiais *ab initio* projektų vadovo pareigybės įsteigimą asociacijoje „Lamatos žemė“ ir sudarytą su ieškove 2011 m. vasario 28 d. darbo sutartį, priteisti iš ieškovės 128 393,50 Lt (37 185,32 Eur) žalos atlyginimo, 5 proc. metinių palūkanų už priteistą sumą nuo priešieškiniu priėmimo dienos iki teismo sprendimo visiško įvykdymo dienos.

Atsakovė nurodo, kad 2004 m. liepos 22 d. vykusiame steigiamajame susirinkime ieškovė buvo išrinkta asociacijos „Lamatos žemė“ pirmininke, kuri yra vienasmenis valdymo organas. Pagal atsakovės įstatų 54 punktą, atsakovės valdyba tvirtina asociacijos valdymo struktūrą ir darbuotojų pareigybes, nustato pareiginių atlyginimą pirmininkui. Nei 2009 m. birželio 16 d. vykusiame atsakovės valdybos posėdyje, nei vėlesniuose posėdžiuose nebuvo priimtas sprendimas patvirtinti naują – projektų vadovo – pareigybę. Ieškovei kaip projektų vadovei sumokėta 35 784,43 Lt (10 363,88 Eur) (įskaitant mokesčius). Atsakovė iš Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos (toliau – ir NMA) gavo ne vieną raštą, kuriuose nurodyti dėl ieškovės netinkamo pareigų atlikimo padaryti pažeidimai ir dėl kurių iš viso atsakovei nebus kompensuota 92 609,07 Lt (26 821,44 Eur).

## II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutarčių esmė

Šilutės rajono apylinkės teismas 2013 m. gruodžio 23 d. sprendimu ieškinį atmetė, o priešieškinių tenkino: pripažino negaliojančia nuo sudarymo momento 2011 m. vasario 28 d. darbo sutartį, o projektų vadovo pareigybę – įsteigta neteisėtai, atsakovei iš ieškovės priteisė 128 393,50 Lt žalos atlyginimo ir 5 proc. metinių palūkanų nuo bylos iškėlimo teisme iki teismo sprendimo įvykdymo.

Teismas nustatė, kad asociacija „Lamatos žemė“ su ieškove E. G. 2009 m. birželio 16 d. sudarė terminuotą darbo sutartį, pagal kurią nuo 2009 m. birželio 17 d. iki 2014 m. birželio 16 d. priėmė ieškovę į vietos plėtros strategijos „Gyvenimo ir darbo kokybės gerinimas Šilutės rajono savivaldybės kaimo vietovėse“ vadovo pareigas, nustatant 4181 Lt (1210,90 Eur) mėnesio atlyginimą. Pareigybės aprašyme strategijos vadovo funkcijos yra koordinuoti, kontroliuoti, vykdyti ir užtikrinti strategijos įgyvendinimą, rengti sutartis, jas pasirašyti, kontroliuoti jų vykdymą, užtikrinti tinkamą strategijos įgyvendinimo mokėjimo prašymų ir ataskaitų parengimą Nacionalinei mokėjimo agentūrai, užtikrinti tinkamą strategijos įgyvendinimo dokumentų parengimą, registravimą, vykdymą, kontrolę. 2012 m. spalio 23 d. ieškovės darbo sutartis nutraukta DK 237 straipsnio 1 dalies 3 punkto pagrindu už šiurkštų darbo pareigų pažeidimą,

nurodant, kad ji netinkamai atliko vietos plėtros strategijos vadovo pareigas, nurodytas pareigybės aprašyme, DK 228 straipsnyje, kituose teisės aktuose.

Atsakovė rėmėsi 2012 m. kovo 14 d. audito išvadoje nurodytais pažeidimais, t. y. dėl 51 392,05 Lt (14 884,16 Eur) netinkamo panaudojimo, netinkamai sudarytų sutarčių, viešųjų pirkimų dokumentų nepateikimo bei klaidinančių duomenų apie kelionės ir transporto išlaidas pateikimo. Prieš atleisdamas ieškovę iš darbo asociacijos pirmininkas 2012 m. liepos 2 d. pateikė jai du paklausimus: dėl įstatų pažeidinėjimo bei teisinių paslaugų sutarties sudarymo ir 2012 m. liepos 12 d. prašymą pasiaiškinti dėl darbo drausmės pažeidimo, į juos ieškovė atsakė 2012 m. liepos 5 d. paaiškinimais, o 2012 m. spalio 16 d. pateikė pasiaiškinimą dėl darbo drausmės pažeidimo. 2012 m. kovo 14 d. ŽŪM vidaus audito departamento audito išvadoje nurodyti Šilutės rajono vietos veiklos grupės (toliau – ir Šilutės VVG) – asociacijos „Lamatos žemė“ veiklos pažeidimai, dėl kurių neužtikrinama kontrolės sistema bei kyla rizika neefektyviai panaudoti Europos Sąjungos ir Lietuvos biudžeto lėšas, nustatyta, kad netinkamai panaudota 162 654,15 Lt (47 107,89 Eur) Lietuvos biudžeto ir Europos Sąjungos lėšų, pažeidžiami teisės aktai, reglamentuojantys ES lėšų panaudojimą, viešieji pirkimai vykdomi pažeidžiant teisės aktus, pažeidžiamos sutarčių, sudarytų Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽŪM ir Šilutės VVG, nuostatos, nurodyti konkretūs pažeidimai. Iš Nacionalinės mokėjimo agentūros prie ŽŪM 2012 m. rugpjūčio 9 d. rašto matyti, kad pagal asociacijos 2012 m. sausio 20 d., 2010 m. vasario 18 d., 2011 m. sausio 17 d. mokėjimo prašymus, pateiktus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 m. programos krypties „LEADER metodo įgyvendinimas“ veiklos sritį „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“ projektui „Gyvenimo ir darbo kokybės gerinimas kaimo vietovėse“ įgyvendinti, asociacijai buvo sumažinta parama, nes, vykdant pirkimus, nebuvo laikomasi Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų. Taip pat netinkamomis finansuoti pagal mokėjimo prašymus NMA pripažino 51 392,05 Lt (14 884,16 Eur) ir 27 067,08 Lt (7839,16 Eur) lėšų. Ieškovei pagal 2011 m. vasario 28 d. darbo sutartį iš viso su mokesčiais priskaičiuota 35 784,43 Lt (10 363,88 Eur) darbo užmokesčio.

Iš asociacijos „Lamatos žemė“ 2004 m. liepos 22 d. steigiamojo susirinkimo protokolo, 2010 m. balandžio 16 d. ataskaitinio rinkimų susirinkimo protokolo matyti, kad ieškovė šioje asociacijoje ėjo ir visuomenines – asociacijos pirmininkės pareigas. Iš 2012 m. balandžio 3 d. neeilinio visuotinio asociacijos „Lamatos žemė“ susirinkimo protokolo matyti, kad asociacijos nariai buvo supažindinti su Žemės ūkio ministerijos Vidaus audito departamento audito išvada, susirinkimo dalyviai nutarė atšaukti asociacijos „Lamatos žemė“ pirmininkę E. G. iš šių pareigų, nauju pirmininku išrinktas V. L.

Ieškovė sirgo nuo 2012 m. balandžio 10 d. iki 2012 m. birželio 29 d., nuo 2012 m. liepos 16 d. iki 2012 m. spalio 15 d. imtinai.

Teismo vertinimu, termino skirti ieškovei drausminę nuobaudą pradžia yra 2012 m. balandžio 3 d., kai asociacijos nariai buvo supažindinti su ŽŪM Vidaus audito departamento išvada. DK 240 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad, prieš skirdamas drausminę nuobaudą, darbdavys turi raštu pareikalauti, kad darbuotojas raštu pasiaiškintų dėl darbo drausmės pažeidimo. Šis reikalavimas atsakovės buvo įvykdytas. Pagal DK 241 straipsnį drausminė nuobauda skiriama tuoj pat, paaiškėjus darbo drausmės pažeidimui, bet ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo tos dienos, kai pažeidimas paaiškėjo, neįskaitant laiko, kurį darbuotojas darbe nebuvo dėl ligos, buvo komandiruotėje ar atostogavo. Šis terminas skirti ieškovei drausminę nuobaudą nepraleistas, išskaičius ieškovės nedarbingumo dėl ligos dienas. Šiurkštus darbo drausmės pažeidimas skirtas už strategijos vadovo pareigybės aprašyme nurodytų pareigų nevykdymą. Audito išvadoje nustatyti pažeidimai patvirtina ieškovės pasinaudojimą pareigomis, siekiant gauti neteisėtą pajamų sau ar kitiems asmenims arba dėl kitokių asmeninių paskatų, o tai nurodyta DK 235 straipsnio 2 dalies 4 punkte, apibūdinančiame vieną iš šiurkštaus darbo pareigų pažeidimo rūšių. Todėl atsakovė teisėtai atleido ieškovę iš strategijos vadovo pareigų.

Pagal 2011 m. vasario 28 d. terminuotą darbo sutartį, sudarytą asociacijos „Lamatos žemė“ ir ieškovės E. G., ji nuo 2011 m. kovo 1 d. iki 2012 m. liepos 31 d. priimta į darbą projektų vadove

šioms funkcijoms atlikti: koordinuoti, kontroliuoti, vykdyti tarptautinio ir tarpterritorinio projektų partnerių paiešką, projektų paraiškų parengimą, užtikrinti sėkmingą įgyvendinimą, organizuoti projektų įgyvendinimo viešinimą rajone, šalyje ir užsienyje; iš projektų vadovo pareigybės aprašymo matyti, kad ši pareigybė reikalinga mokymo projekto „Šilutės rajono kaimo vietovių konkurencingumo stiprinimas ir bendruomeninio verslumo ugdymas“ biudžeto lėšų klausimams koordinuoti ir projekto sėkmingam įgyvendinimui užtikrinti, jo vykdymo viešinimui rajone ir šalyje organizuoti; nustatytas 1973,68 Lt (571,61 Eur) mėnesio darbo užmokestis.

Projekto vadovo darbo sutartis nutraukta 2012 m. liepos 31 d. pagal DK 126 straipsnio 1 dalį, suėjus darbo sutarties terminui.

Vertindamas atleidimą iš projektų vadovo pareigų teismas nurodė, kad atsakovės įstatų 54 punktas nustato, kad asociacijos valdyba tvirtina asociacijos valdymo struktūrą ir darbuotojų pareigybes. Nenustatyta duomenų, kad ieškovė būtų kreipusis į valdybą dėl projekto vadovo pareigybės įsteigimo, sutarties su ja sudarymo. Nesant DK normos, reguliuojančios darbo sutarties sudarymo ir pareigybės įsteigimo teisėtumo nustatymą, taikytinos CK normos, nustatančios sandorių sudarymą, jų negaliojimo pagrindus ir kt. CK 1.80 straipsnyje įtvirtinta, kad imperatyviosioms įstatymo normoms prieštaraujantis sandoris yra niekinis ir negalioja. Kai sandoris negalioja, viena jo šalis privalo grąžinti kitai sandorio šaliai visa, ką ji yra gavusi pagal sandorį (restitucija). Kadangi projektų vadovės darbo sutartis sudaryta nesilaikant asociacijos įstatų 54 punkto reikalavimų, laikytina, kad ji yra negaliojanti nuo jos sudarymo datos, o ieškovė privalo grąžinti atsakovei 20 686,98 Lt (5991,36 Eur), gautus pagal šią darbo sutartį. Pripažinęs šią darbo sutartį negaliojančia nuo jos sudarymo dienos, teismas sprendė, kad nenagrinėtinos bei nespreštinios šios sutarties nutraukimo aplinkybės.

Dėl priešiškinio reikalavimo atlyginti žalą atsakovei teismas nurodė, kad iš audito išvados, NMA raštų turinio ir NMA pripažintų netinkamomis finansuoti paramos sumų darytina išvada, jog atsakovei padaryta žala yra 128 393,50 Lt (37 185,32 Eur), ją sudaro: 92 609,07 Lt (26 821,44 Eur) nekompensuotų turėtų išlaidų suma ir 35 784,43 Lt (10 363,88 Eur) žala dėl neteisėtai įsteigtos projektų vadovo pareigybės darbo užmokesčio su mokesčiais. Teismo vertinimu, žala padaryta neteisėtais ieškovės veiksmais, yra jos kaltė ir priežastinis ryšys.

CK 2.87 straipsnyje įtvirtinta, kad juridinio asmens valdymo organo narys juridinio asmens ir kitų juridinio asmens organų narių atžvilgiu turi veikti sąžiningai ir protingai, būti lojalus, vengti situacijos, kai jo asmeniniai interesai prieštarauja ar gali prieštarauti juridinio asmens interesams. Juridinio asmens vadovas turi veikti kaip rūpestingas, apdairus, protingas asmuo. CK 2.87 straipsnio 7 dalyje įtvirtinta juridinio asmens vadovo pareiga visiškai atlyginti žalą, jeigu jis nevykdė ar netinkamai vykdė savo pareigas. Ieškovei kaip asociacijos vadovei taikytina civilinė atsakomybė, o ne atsakomybė pagal DK.

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 17 d. nutartimi netenkinus ieškovės apeliacinio skundo paliktas nepakeistas Šilutės rajono apylinkės teismo 2013 m. gruodžio 23 d. sprendimas.

Apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad ieškovę atšaukus iš asociacijos pirmininko pareigų ir ją atleidus iš strategijos vadovo pareigų nėra pagrindo teigti, kad ji nubausta du kartus už šiurkščius darbo drausmės pažeidimus. Vadovo atšaukimas iš pareigų nelaikytinas drausmine nuobauda Darbo kodekso prasme, o drausminė nuobauda ieškovei galėjo būti paskirta ir kaip kitas pareigas ėjusiai darbuotojai. Atleidimas iš darbo ieškovei skirtas nepraleidus drausminės nuobaudoms skirti DK nustatytų terminų. Ieškovė įsteigė projektų vadovo pareigybę ir pradėjo eiti šias pareigas nesilaikydama asociacijos įstatų, kuriuose teisė steigti pareigybes priskirta valdybai. Iš liudytojų parodymų ir rašytinių įrodymų galima spręsti, jog ieškovė, kaip projektų vadovė, jokių darbų neatliko, visus darbus atlikdavo kaip asociacijos pirmininkė. Teismas sprendė, kad atsakovei padaryta žala.

DK 257 straipsnio 1 dalyje nustatyta, jog atlygintinos žalos dydį sudaro tiesioginiai nuostoliai bei negautos pajamos. Vykdydama savo veiklą, asociacija patyrė išlaidų, kurių Nacionalinė mokėjimo agentūra, nustačiusi veiklos pažeidimų, jai nekompensavo. Taip pat atsakovė ieškovei pagal darbo sutartį, sudarytą neteisėtai įsteigtos pareigybės pagrindu, mokėjo darbo užmokesį, mokesčius į valstybės biudžetą.

Pagal audito išvadą ieškovė, kaip asociacijos pirmininkė, netinkamai vykdė veiklą, pažeidinėjo Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatas, skyrė lėšų asociacijos administracijoje nedirbusiam savo sūnui B. G., siuntė jį į konferenciją, mokėjo už jam suteiktas ryšio paslaugas. Ieškovė netinkamai atliko pareigas, nurodytas asociacijos įstatuose, pareigybės aprašyme, DK, dėl to buvo padaryti audito išvadoje konstatuoti pažeidimai ir turtinė žala atsakovei. Kadangi žala padaryta tyčiais ieškovės veiksmais, darbuotojas pagal DK nuostatas privalo atlyginti visą žalą. DK 257 straipsnio 5 dalyje nurodyta, jog darbo ginčą nagrinėjantis organas gali sumažinti atlygintinos žalos dydį atsižvelgdamas į aplinkybes, lėmusias žalos atsiradimą, taip pat į atsakovo turtinę padėtį, išskyrus atvejus, kai žala padaroma tyčia. Teismas nenustatė priteistinos žalos mažinimo sąlygų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovės kasacinį skundą, 2015 m. sausio 7 d. nutartimi Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2014 m. balandžio 17 d. nutartį panaikino ir bylą perdavė iš naujo nagrinėti apeliacine tvarka Klaipėdos apygardos teismui.

Kasacinio teismo teisėjų kolegijos vertinimu, sprendami dėl termino drausminei nuobaudai skirti pradžios teismai nepažeidė įrodymų vertinimo taisyklių (CPK 176–185 straipsniai), o drausminės nuobaudos skyrimo klausimą svarstyti turėjo teisę asociacijos pirmininkas, naujai paskirtas 2012 m. balandžio 3 d. asociacijos narių visuotiniame susirinkime, todėl nuo nurodytos dienos skaičiuotinas vieno mėnesio terminas drausminei nuobaudai skirti nebuvo praleistas.

Kasacinio teismo teisėjų kolegija nesutiko su teismų išvada, kad atsakovės asociacijos įstatų tvarkos nesilaikymas sudarant darbo sutartį reiškia jos negaliojimą pagal CK 1.80 straipsnį, nes sandoriui šiuo pagrindu pripažinti negaliojančiu turi būti nustatomas sandorio prieštaravimas konkrečioms įstatymų imperatyviosioms teisės normoms. Tokio prieštaravimo nenustatę, teismai neturėjo teisinio pagrindo daryti išvadą, kad darbo sutartis negalioja pagal CK 1.80 straipsnį. Be to, nesant galimybės taikyti restituciją, teismai nepagrįstai sprendė priteisti iš ieškovės atsakovei 35 784,43 Lt (10 363,88 Eur), apskaičiuotus su mokesčiais pagal šią darbo sutartį. Kadangi teisiškai nepagrįstai ši darbo sutartis pripažinta negaliojančia CK 1.80 straipsnio pagrindu, tai turi būti iš naujo nagrinėjama bylos ginčo dalis dėl šios darbo sutarties nutraukimo pasibaigus jos terminui teisėtumo, nustatomos su tuo susijusios teisiniu vertinimui reikšmingos faktinės aplinkybės.

Kasacinio teismo teisėjų kolegija pažymėjo, kad nagrinėjamos bylos atveju, kai ieškovės kaip asociacijos vadovės ir kitas darbo pareigas vykdžiusios darbuotojos padėtis buvo dualistinė ir ieškovei einant strategijos vadovo pareigas su ja nebuvo sudaryta visiškos materialinės atsakomybės sutartis, esminę reikšmę dėl to, kuri atsakomybės forma taikytina, – civilinė atsakomybė ar materialinė pagal darbo teisę, turi nustatymas, ar veiksmus, dėl kurių atsirado atsakomybė, ieškovė atliko vykdydama asociacijos vadovo funkcijas ar kitas darbo pareigas. Nuo to priklauso ir vertinimas, ar ieškovei už darbo pareigų pažeidimą pagrįstai skirta drausminė nuobauda atleidimas iš strategijos vadovo pareigų, ar ši pažeidimą ji padarė kaip asociacijos vadovė ir dėl to buvo atšaukta iš vadovo pareigų.

Jei asmuo kaip juridinio asmens vadovas ir darbuotojas pagal kitas pareigas atlieka veiksmus, kurių įstatymai ir steigimo dokumentai nepriskiria jo, kaip darbuotojo, kompetencijai, bet kurie būdingi vadovui, konstatuotina, kad jis veikė kaip vadovas ir atsakomybę turi prisiimti kaip vadovas. Apeliacinės instancijos teismo nutartyje liko neišaiškinta, ar ieškovei taikyta atsakomybė už netinkamą pareigų vykdymą kaip asociacijos vadovės ar kaip darbuotojos (strategijos vadovės,

projektų vadovės), kurios nustatytos įstatymuose, asociacijos įstatuose, pareiginiuose nuostatuose, kituose asociacijos vidaus aktuose.

Byloje teismams sprendžiant atsakovės reikalavimo priteisti iš ieškovės 92 609,07 Lt (26 821,44 Eur) NMA nekompensuotų lėšų žalos atlyginimo pagrįstumo klausimą, nenustatyta, ar lėšų kompensavimas buvo tas rezultatas, už kurio pasiekimą buvo atsakinga ieškovė, ar nekompensavimą iš tikrųjų sukėlė ieškovė savo kaltais veiksmais, pagrindžiant jos kaltės formą, ir ar ji veikė kaip asociacijos vadovė, ar kaip darbuotoja – strategijos vadovė, taip pat kurias konkrečiai norminiuose ar vietiniuose teisės aktuose nustatytas pareigas ji pažeidė taip, kad tai tapo priežastimi atsirasti pasekmėms – NMA nekompensavo lėšų.

Kai sprendžiama dėl taikytinos materialinės atsakomybės darbuotojui, DK 254 straipsnyje reglamentuojama ribota darbuotojo materialinė atsakomybė, išskyrus, kai konstatuojama darbuotojo tyčia. Jei nustatoma, kad darbuotojas veiksmus padarė ne tyčia, o dėl neatsargumas, materialinė atsakomybė ribojama trijų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio suma (DK 254 straipsnis). Apeliacinės instancijos teismui nutartyje konstatavus ieškovės tyčią dėl padarytos žalos atsakovei, nenustatyta, kokiais ieškovės veiksmais ji pasireiškė ir koks jų priežastinis ryšys su atsiradusia žala. Nustatyta, ar ieškovė savo veiksmais siekė, kad NMA nekompensuotų asociacijos išlaidų, ir ar ji sąmoningai leido šioms neigiamoms asociacijai pasekmėms (žalai) atsirasti. Nurodytoms aplinkybėms ištirti ir įvertinti reikia atlikti faktinių aplinkybių nustatymą, dėl to ši bylos dalis grąžintina nagrinėti iš naujo apeliacinės instancijos teismui (CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas).

Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą apeliacine tvarka, 2015 m. vasario 18 d. sprendimu Šilutės rajono apylinkės teismo 2013 m. gruodžio 23 d. sprendimą panaikino ir priėmė naują sprendimą – ieškinį ir priešieškinį tenkino iš dalies: 2011 m. vasario 28 d. terminuotos darbo sutarties Nr. DS.13/01, sudarytos ieškovės E. G. ir atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“, nutraukimo laiką perkelti į 2012 m. spalio 16 d.; panaikinti atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“ 2012 m. spalio 22 d. įsakymą Nr. P6 „Dėl drausminės nuobaudos – atleidimo iš darbo E. G. skyrimo“ ir konstatuoti, kad terminuota 2009 m. birželio 16 d. darbo sutartis Nr. DS.13/01 su ieškove E. G., kaip asociacijos „Lamatos žemė“ vietos plėtros strategijos „Gyvenimo ir kokybės gerinimas Šilutės rajono savivaldybės kaimo vietovėse“ vadove, pasibaigia nuo 2014 m. birželio 16 d.; ieškovei E. G. iš atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“ už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2012 m. spalio 23 d. iki 2014 m. birželio 16 d. priteisti 23 346,32 Eur (80 610,19 Lt) vidutinį darbo užmokestį (neatskaičius privalomų mokėti mokesčių), 1863,99 Eur (6435,97 Lt) (neatskaičius privalomų mokėti mokesčių) kompensaciją už nepanaudotas atostogas už laikotarpį nuo 2012 m. spalio 23 d. iki 2014 m. birželio 16 d., 2421,77 Eur (8361,88 Lt) (neatskaičius privalomų mokėti mokesčių) vidutinį darbo užmokestį už uždelstą atsiskaityti laiką ir 583,42 Eur (2014,42 Lt) bylinėjimosi išlaidų; atsakovei asociacijai „Lamatos žemė“ iš ieškovės E. G. priteisti 26 821,44 Eur (92 609,07 Lt) žalos atlyginimo, 5 procentų metines palūkanas nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme 2013 m. vasario 27 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 697,36 Eur (2407,86 Lt) bylinėjimosi išlaidų.

Spręsdamas dėl 2001 m. vasario 28 d. terminuotos darbo sutarties pripažinimo negaliojančia, apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad bylos duomenys patvirtina, jog dalis atsakovės valdybos narių (trečiasis asmuo R. B., R. P.) žinojo apie ginčo pareigybės įsteigimą ir darbo sutarties su ieškove pasirašymą (pareigybę įsteigė ir darbo sutartį su ieškove pasirašė valdybos narys trečiasis asmuo R. B.), tačiau niekas valdybos narių susirinkimo metu klausimo dėl šios pareigybės įsteigimo teisėtumo nekėlė. Be to, atsakovės asociacijos įstatų tvarkos nesilaikymas sudarant darbo sutartį nedaro jos negaliojančios pagal CK 1.80 straipsnį. Teismas nurodė, kad nutraukdama šią sutartį atsakovė nesilaikė DK 131 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatytų darbo sutarties nutraukimo apribojimų, nes darbo sutartį nutraukė ieškovės nedarbingumo laikotarpiu, todėl ieškovės 2011 m. vasario 28 d. terminuotos darbo sutarties Nr. DS.13/01 nutraukimo laikas perkeltinas į 2012 m. spalio 16 d. Taip pat teismas pažymėjo, kad darbo sutartis su ja buvo nutraukta esant teisėtam atleidimo iš darbo pagrindui (pasibaigus 2011 m. vasario 28 d.

terminuotos darbo sutarties Nr. DS.13/01 terminui), tik pažeidus atleidimo tvarką ir nutraukimo datos perkėlimas nesudaro savarankiško pagrindo pripažinti ieškovės teisę į išeitinę išmoką pagal DK 140 straipsnį. Kadangi laikas, per kurį darbuotojas buvo laikinai nedarbingas, negali būti apmokėtas kaip laikas, per kurį dirbta, ieškovė neturėjo materialiosios teisės į vidutinį darbo užmokestį nuo 2012 m. rugpjūčio 1 d. iki 2012 m. spalio 15 d. Apeliacinės instancijos teismas, įvertinęs, kad ieškovė projekto vadovo funkcijas pagal šią darbo sutartį atliko, sprendė, kad nėra pagrindo priteisti 35 784,43 Lt (10 363,88 Eur) žalos atlyginimą.

Sprendamas dėl 26 821,44 Eur (92 609,07 Lt) žalos atlyginimo, teismas nurodė, kad atsakovė yra ne pelno organizacija, pagrindinės atsakovės lėšos yra parama iš Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos krypties „LEADER metodo įgyvendinimas“ veiklos sritį „Viešos plėtros strategijų įgyvendinimas“ projektui „Gyvenimo ir darbo kokybės gerinimas kaimo vietovėse“ įgyvendinti, taip pat pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos priemonės „Parama VVG veiklai, įgūdžiams įgyti ir aktyviai pritaikyti“ veiklos sritis „Parama vietos plėtros strategiją įgyvendinantiems asmenims mokytį, konsultuoti“ ir „Parama potencialių vietos projektų vykdytojų, esančių VVG teritorijoje, aktyvumui skatinti“.

Asociacijos pirmininkės įgaliojimai yra nustatyti atsakovės įstatų X dalyje, o strategijos vadovės funkcijos nurodytos šios pareigybės aprašyme. Teismas sprendė, kad visus veiksmus, kurių pagrindu atsakovė priešieškiniu prašo iš ieškovės priteisti žalos atlyginimą, ieškovė galimai atliko kaip asociacijos vadovė, nes jai, kaip strategijos vadovei ir projekto vadovei, nebuvo suteikta teisė organizuoti ir vykdyti viešųjų pirkimų, rašytinė bylos medžiaga patvirtina, kad viešuosius pirkimus organizavo kiti asociacijos darbuotojai, be to, visas sutartis, kurių pagrindu atsakovė prašo iš ieškovės priteisti žalos atlyginimą, ieškovė yra pasirašiusi kaip asociacijos pirmininkė. Kiti veiksmai (automobilio nuoma, sūnaus mokymo ir mobiliojo ryšio paslaugų apmokėjimas, dalykinės kelionės), teismo vertinimu, yra laikytini ieškovės, kaip asociacijos pirmininkės, veikimu „išoriniuose“ santykiuose, nes pasirašydama sutartis su juridiniais asmenimis UAB „Neringos kelias“, UAB „Pegaso kelionės“, UAB „Europos projektų centras“, UAB „Ilmina“ ir UAB „TEO LT“ ieškovė neatsižvelgė į pirkimų dokumentus (sutartis pasirašė kitomis sąlygomis, nei nurodyta pirkimų dokumentuose, tvirtindama pirkimų dokumentus ir pasirašydama sutartis, neatsižvelgė į tai, kad pirkimai atlikti netinkamai ir prašoma kompensuoti suma viršija mokėtiną sumą), taip pat tyčia nepagrįstai sumokėjo už savo sūnaus B. G. dalyvavimą konferencijoje ir priimdama įsakymą leido naudotis atsakovei priklausančiu mobiliojo ryšio abonento numeriu, pažeidė CK 2.87 straipsnio nuostatas ir atsakovės įstatus.

Dėl ieškovės, kaip asociacijos vadovės, išvardytų neteisėtų veiksmų (neveikimo) NMA atsisakė kompensuoti dalį atsakovės patirtų išlaidų ir taikė atsakovei sankciją – sumažino paramos dydį ir atsakovė patyrė nekompensuotos ir sumažintos paramos dydžio žalą. Apeliacinės instancijos teismas sprendė, kad tarp ieškovės neteisėtų veiksmų ir atsakovės patirtos žalos yra priežastinis ryšys. Taip pat teismas nurodė, kad kaltės prezumpciją turėtų paneigti ieškovė, tačiau ji to nepadarė.

Vertindamas kitą atsakovės patirtą žalą – išlaidas, kurias atsisakė kompensuoti NMA (dienpinigiai už ekskursijas, kelionių išlaidos, ryšio paslaugų, kuro išlaidas, teismas sprendė, kad šios išlaidos yra susijusios su kasdienės veiklos organizavimu, kitų darbuotojų veiklos kontrole, o ne su veikimu asociacijos vardu santykiuose su kitais asmenimis, todėl ieškovės, kaip asociacijos pirmininkės, veikimas šiuo atveju laikytinas veikimu „asociacijos viduje“ ir žalos atlyginimo klausimas sprendžiamas taikant ne CK įtvirtintas civilinės atsakomybės, o DK nustatytas materialinės atsakomybės normas.

Teismas nurodė, kad dėl to, jog NMA pripažino dalį prašomų kompensuoti atsakovės patirtų išlaidų netinkamomis, atsakovė patyrė nekompensuotų išlaidų ir taikytų sankcijų dydžio žalą. Neteisėta veika kaip materialinės atsakomybės sąlyga yra suprantama kaip teisinės pareigos nevykdymas ar netinkamas vykdymas. Aplaidus asociacijos vadovo pareigų, susijusių su

asociacijos veiklos organizavimu ir lėšų panaudojimu, vykdymas ir sudarė galimybę per trumpą laiką atsirasti žalai – dėl netinkamai organizuotos ir vykdytos veiklos NMA atsisakė atsakovei kompensuoti dalį išlaidų. Teismas sprendė, kad yra DK 246 straipsnyje nustatytos sąlygos taikyti ieškovei materialinę atsakomybę (DK 253 straipsnio 5, 6 punktai). Darbuotojui, kuris yra juridinio asmens valdymo organo narys, taikoma visiška materialinė atsakomybė, o atsižvelgiant į tai, kad atsakovė yra ne pelno siekiantis subjektas, nėra pagrindo mažinti iš ieškovės priteistino žalos atlyginimo dydžio.

Sprendamas dėl ieškovės atleidimo iš strategijos vadovo pareigų teisėtumo, teismas nurodė, kad ieškovė pažeidimus, nurodytus audito išvadoje, padarė ne kaip atsakovės strategijos vadovė, bet kaip asociacijos pirmininkė, todėl ieškovė nepagrįstai iš atsakovės strategijos vadovo pareigų 2012 m. spalio 22 d. įsakymu buvo atleista už pažeidimus, nurodytus audito išvadoje. Teismo nuomone, atsakovė neturėjo teisinio pagrindo taikyti ieškovei drausminę atsakomybę – DK 235 straipsnio 2 dalies 11 punkto pagrindu skirti ieškovei griežčiausią drausminę nuobaudą – atleidimą iš darbo. Kadangi sutartis yra terminuota, tai pripažinus ieškovės atleidimą iš strategijos vadovo pareigų neteisėtu teismas sprendė, kad ši darbo sutartis pasibaigia joje nustatytą terminą, t. y. 2014 m. birželio 16 d. Teismas nurodė, kad ieškovė turėjo teisėtą lūkestį eiti sulgytas pareigas ir gauti darbo užmokestį tik iki 2014 m. birželio 16 d., todėl ir vidutinis darbo užmokestis priteistinas už visą priverstinės pravaikštos laiką nuo atleidimo iš darbo dienos iki terminuotos darbo sutarties pabaigos (DK 126 straipsnis, 297 straipsnio 3 dalis). Kadangi vidutinio darbo užmokesčio už uždelstą atsiskaityti laiką priteisimas ieškovei reikštų pernelyg didelę disproporciją, nepagrįstai didelį neadekvatumą tarp teisės pažeidimo ir sankcijos ir nebūtų suderinamas su DK 2, 35 straipsniuose įtvirtintais darbo teisės principais, taip pat su proporcingumu, kaip bendruoju teisės principu, be to, tai gali nulemti darbdaviui pernelyg sunkių padarinių, dėl kurių būtų pažeisti kitų darbuotojų teisėti interesai (pavyzdžiui, kai kuriais atvejais dėl neproporcingai didelių išmokų darbdavys galėtų tapti nemokus, dėl to nukentėtų kiti įmonės darbuotojai ir pan.), taip pat atsižvelgiant į tai, kad atsakovė yra ne pelno siekiantis subjektas, į ieškovės, kaip atsakovės vadovės, padarytos žalos dydį atsakovei, ieškovei priteistina, teismo nuomone, pakankama bendra sumažinta kompensacija, apimanti kompensaciją už priverstinės pravaikštos laiką, kurią sudaro vidutinis darbo užmokestis nuo 2012 m. spalio 23 d. iki 2014 m. birželio 16 d., t. y. 80 610,19 Lt (23 346,32 Eur), todėl už uždelstą atsiskaityti laiką priteistinas 2 (dviejų) mėnesių dydžio vidutinis darbo užmokestis – 8361,88 Lt (2421,76 Eur).

### III. Kasacinio skundo teisiniai argumentai, atsiliepimo į jį esmė

Kasaciniu skundu ieškovė E. G. prašo pakeisti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 18 d. sprendimo dalis, kuriomis atsakovei iš kasatorės priteistas žalos atlyginimas, ir atsakovės priešieškinį atmesti, priteistas sumažintas vidutinis darbo užmokestis už uždelstą atsiskaityti laiką ir priteisti kasatorei iki Klaipėdos apygardos teismo sprendimo priėmimo dienos, tuo atveju, jei kasatorės prašymas atmesti priešieškinį nebūtų patenkintas, kasatorė prašo sumažinti atsakovei priteistino žalos atlyginimo dydį ir priteisti bylinėjimosi išlaidas. Kasacinis skundas grindžiamas šiais esminiais argumentais:

#### 1. *Dėl civilinės ir materialinės atsakomybės atribojimo*

Kasatorės teigimu, teismas nepagrįstai įvertino veiksmus, dėl kurių kasatorei keliamas reikalavimas atlyginti žalą, kaip veiksmus, kuriuos kasatorė atliko kaip atstovės vadovė, nenustatęs, ar lėšų kompensavimas buvo tas rezultatas, už kurio pasiekimą buvo atsakinga ieškovė, ar lėšų nekompensavimą iš tikrųjų sukėlė kasatorė savo kaltais veiksmais, kurias konkrečiai norminiuose ir vietiniuose teisės aktuose nustatytas pareigas kasatorė pažeidė taip, kad tai tapo priežastimi padariniams atsirasti.

#### 2. *Dėl atsakomybės sąlygų*



Kasatorė nurodo, kad buvo sukurta visa atsakovės administracinė struktūra, pagal kurią funkcijos ir atsakomybės buvo paskirstytos tarp kelių atsakovės darbuotojų, todėl apeliacinės instancijos teismas privalėjo nuodugniai ištirti ir tiksliai konstatuoti, kokiais veiksmais pasireiškė būtent kasatorės neteisėti veiksmai. Lėšų kompensavimas buvo rezultatas, už kurio pasiekimą buvo atsakinga ne vienintelė kasatorė. Be to, kasatorės nuomone, ji buvo įsitikinusi, kad atitinkami veiksmai (automobilio nuoma, ryšio paslaugos, komandiruočių išlaidos) atsakovei suteiks vienareikšmiškos naudos. Byloje nenustatyta tokių aplinkybių, kurios leistų vertinti, kad kasatorės veiksmais turėjo kaltės požymių, t. y. kad ji sąmoningai siekė ar suprato, jog NMA atsisakys kompensuoti atsakovės patirtas išlaidas. Kasatorės teigimu, apeliacinės instancijos teismas, vertindamas žalos dydį, turėjo konstatuoti, kad visos atsakovės patirtos, bet NMA nekompensuotos išlaidos buvo normalios ir patirtinos kiekvieno juridinio asmens veikloje. Be to, kasatorė nurodo, kad nuo pat įsteigimo asociacija orientavosi į plačią veiklą, o ne tik LEADER programos priemonių įgyvendinimą. Tai, kad pati atsakovė vienašališkai nusprendė nesibylinėti su NMA dėl sprendimų nekompensuoti dalies patirtų išlaidų, rodo, kad atsakovė pati savo rizika nutarė prisiimti atsakomybę už tai, kad neteko teisės į dalies išmokų priteisimą.

### *3. Dėl atsakomybės dydžio ir ribų*

Kasatorė nurodo, kad apeliacinės instancijos teismo išvada, jog ieškovė galimai veiksmus atliko kaip asociacijos vadovė, yra pagrįsta prielaidomis. Kasatorės atlikti veiksmai ir žalos padarymo aplinkybės neatitinka nė vieno iš DK 255 straipsnyje įtvirtinto visiško žalos atlyginimo pagrindo, todėl kasatorės materialinė atsakomybė gali būti tik ribota ir mažintina iki trijų vidutinių mėnesinių atlyginimų dydžio sumos (DK 254 straipsnis). Kasatorės teigimu, juridinio asmens veiklos išlaidos negali būti pripažintos patirta žala vien todėl, kad šių išlaidų nekompensavo trečiasis asmuo. Taip pat teismas turėjo įvertinti kitų atsakovės valdymo organų veiksmus, kasatorės veiksmus sąžiningumo aspektu.

### *4. Dėl priteistos kompensacijos dydžio*

Kasatorė nurodo, kad jai nepagrįstai sumažinta priteista suma už uždelstą atsiskaityti laiką, nes darbuotojas yra silpnesnioji šalis, kasatorės reputacija yra nepataisomai sugadinta, teismas nenustatė visiškai jokios kasatorės kaltės dėl uždelsimo su ja atsiskaityti nutraukus darbo sutartį. Be to, teismas neturėjo teisės pripažinti priteistiną darbo užmokestį išmokėtų nedarbo draudimo išmokų suma.

Atsiliepimu į kasacinį skundą atsakovė asociacija „Lamatos žemė“ prašo kasacinį skundą atmesti ir priteisti bylinėjimosi išlaidas. Atsiliepiamas grindžiamas šiais argumentais:

#### *1. Dėl civilinės ir materialinės atsakomybės atribojimo*

Atsakovė nurodo, kad kasatorė, kaip asociacijos pirmininkė, atsakė už tai, kad visi asociacijos vykdyti projektai būtų tinkamai įgyvendinti bei įgyvendinant juos būtų tinkamai panaudota ES parama. Atsakovės prašoma priteisti 26 821,44 Eur (92 609,07 Lt) dydžio žala yra susijusi su kasatorės kaip asociacijos pirmininkės veikla „išoriniuose“ santykiuose. Visos išlaidos buvo patirtos asociacijai įgyvendinant ES lėšomis remiamus projektus. Didžioji nekompensuotų išlaidų dalis buvo nekompensuota dėl to, kad šios išlaidos yra nesusijusios su strategijos įgyvendinimu ir yra patirtos dėl kasatorės kelionių, į kurias ji vyko kaip asociacijos pirmininkė. Jei vis dėlto būtų nuspręsta, kad kasatorė šią žalą padarė veikdama „vidiniuose“ santykiuose, tuomet jai turėtų būti taikoma visiška materialinė atsakomybė.

#### *2. Dėl atsakomybės sąlygų*

Atsakovės teigimu, teismai nustatė visas reikalingas kasatorės atsakomybės sąlygas: neteisėtus veiksmus (atsakovė pažymi, kad asociacijos vykdomi projektai yra remiami ES arba Lietuvos Respublikos, asociacija pati nepatiria išlaidų, todėl ir negali išskirtinai savo veiklai vykdyti turėti

kelionių, ryšių paslaugų ir kt. išlaidų, po atlikto audito kasatorė netaikė nė vienam darbuotojui drausminės ar materialinės atsakomybės, be to, patys darbuotojai ne kartą patvirtino, kad atliko tik techninio pobūdžio darbą pagal kasatorės nurodymus), kasatorės kaltę (atsakovė pažymi, kad kasatorė, kaip asociacijos pirmininkė, pasirašiusi sutartį su NMA, žinojo, kokius veiksmus ir kaip galima atlikti, kad patirtos išlaidos būtų kompensuotos, todėl kasatorės kaltė yra netiesioginė tyčia), žalą (visi asociacijos gaunami pinigai yra ES parama, kuri privalo būti naudojama paramos (projekto) sutarčių bei teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis, darbuotojai nusamdomi tik konkrečiam projektui vykdyti, asociacija neturi kitų lėšų, kuriomis galėtų padengti nekompensuotas išlaidas).

### *3. Dėl teismo teisės sumažinti atlygintinos žalos dydį*

Atsakovės teigimu, nėra pagrindo sumažinti priteistinos žalos dydį, nes kasatorė neteisėtus veiksmus atliko siekdama naudos sau ar savo sūnui, be to, sumažinus atlygintiną žalą būtų pažeistas viešasis interesas, nes atsirastų ypač sunkių padarinių bendruomenei, kurios naudai asociacija vykdo paramos projektus.

### *4. Dėl kasatorės atleidimo iš pareigų*

Atsakovė nurodo, kad kasatorė buvo teisėtai ir pagrįstai atleista iš strategijos vadovo pareigų pagal DK 237 straipsnio 1 dalies 3 punktą, todėl nėra pagrindo iš atsakovės priteisti kompensaciją už priverstinę pravaikštą. Taip pat atsakovė nurodo, kad teismas nepagrįstai priteisė iš atsakovės kompensaciją už uždelstą atsiskaityti laiką.

Kasaciniu skundu atsakovė asociacija „Lamatos žemė“ prašo panaikinti dalį Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 18 d. sprendimo ir priimti naują sprendimą – atmesti ieškovės reikalavimus, taip pat priteisti bylinėjimosi išlaidas. Kasacinis skundas grindžiamas šiais esminiais argumentais:

#### *1. Dėl DK 136 straipsnio 3 dalies 2 punkto ir 235 straipsnio aiškinimo ir taikymo*

Kasatorės teigimu, drausminė nuobauda gali būti taikoma ir darbo sutartis gali būti nutraukta darbuotojui pasinaudojant pareigomis siekiant gauti neteisėtų pajamų sau ar kitiems asmenims, arba dėl kitų asmeninių paskatų, taip pat savavaliavimo ar biurokratizmo. Ieškovė, kaip asociacijos pirmininkė ir strategijos vadovė, buvo atsakinga už teisėtą ES paramos panaudojimą, todėl kadangi ieškovė atliko veiksmus, dėl kurių nebuvo kompensuotos atsakovės patirtos išlaidos, jai gali būti taikoma drausminė nuobauda – atleidimas iš darbo.

#### *2. Dėl kompensacijos už priverstinės pravaikštos laiką*

Kasatorė nurodo, kad Lietuvos Aukščiausiojo Teismo yra išaiškinta, jog priteista kompensacija negali lemti pernelyg sunkių padarinių, dėl kurių būtų pažeisti kitų darbuotojų interesai. Teismas, priteisdamas kompensaciją už visą priverstinės pravaikštos laiką, neatsižvelgė į tai, kad asociacija yra viešasis, nesiekiantis pelno juridinis asmuo, įsteigtas kaimo plėtros programoms, įgyvendinamoms ES paramos lėšomis, Šilutės rajono savivaldybėje rengti bei įgyvendinti, asociacijos ir NMA pasirašytos sutarties asociacija negali nutraukti, vykdomi projektai turi būti užbaigti, tačiau išmokėjusi priteistą kompensaciją asociacija turės atleisti dabartinį strategijos vadovą, o be jo strategija negalės būti užbaigta.

#### *3. Dėl kompensacijos už uždelstą atsiskaityti laiką*

Kasatorė nurodo, kad, pripažinus darbuotojo atleidimą neteisėtu bei priteisus vidutinį darbo užmokestį už priverstinės pravaikštos laiką (DK 297 straipsnis), vidutinis darbo užmokestis už uždelstą atsiskaityti laiką (DK 141 straipsnio 3 dalis) nėra priteisiamas.

Atsiliepimu į kasacinį skundą ieškovė E. G. prašo atmesti atsakovės kasacinį skundą ir tenkinti jos kasacinį skundą, priteisti bylinėjimosi išlaidas. Atsiliepimas grindžiamas šiais argumentais:

1. *Dėl DK 136 straipsnio 3 dalies 2 punkto ir 235 straipsnio aiškinimo ir taikymo*

Ieškovė nurodo, kad ji iš strategijos vadovo pareigų *de facto* buvo atleista 2012 m. spalio 23 d. vadovaujantis DK 237 straipsnio 1 dalies 3 punktu, o iš atsakovės primininko pareigų atšaukta 2012 m. balandžio 3 d. už tuos pačius pažeidimus. Ieškovės teigimu, ji buvo įsitikinusi, kad atitinkami veiksmai atsakovei suteiks vienareikšmiškos naudos. Teisiškai tokia situacija, kai ieškovė yra atšaukiama iš atsakovės primininko pareigų, o vėliau už tuos pačius veiksmus jai pritaikoma ir drausminė nuobauda – atleidimas iš strategijos vadovo pareigų, vienareikšmiškai kvalifikuotina tik kaip baudimas už tuos pačius pažeidimus du kartus. Byloje nenustatyta ieškovės tyčia ir ji su atsakove nebuvo sudariusi visiškos materialinės atsakomybės sutarties.

2. *Dėl kompensacijos už priverstinės pravaikštos laiką*

Ieškovės teigimu, teismas ir taip jau gerokai sumažino iš atsakovės ieškovės naudai priteistiną kompensaciją, priverstinės pravaikštos laiką nustatydamas ne iki teismo sprendimo įvykdymo dienos, o terminuotos darbo sutarties termino pabaigos, taip pat už uždelstą atsiskaityti laiką priteisdamas tik du vidutinius darbo užmokesčius. Tačiau už neteisėtai prieš darbuotoją atliktus veiksmus yra atsakingas darbdavys.

3. *Dėl kompensacijos už uždelstą atsiskaityti laiką*

Ieškovė nurodo, kad darbdavio pareiga yra sumokėti vidutinį darbo užmokestį už uždelsimo laiką ir tai yra papildomas darbuotojo teisių apsaugos svirtis. Teismas, nagrinėdamas bylą, nenustatė jokios ieškovės kaltės dėl uždelsimo atsiskaityti su ja nutraukus darbo sutartį, todėl teisingai konstatavo, kad, vadovaujantis DK 141 straipsnio 3 dalimi, ieškovei priteistinas visas darbo užmokestis nuo jos atleidimo iki visiško atsiskaitymo, nors ir neteisingai nustatė priteistino darbo užmokesčio dydį.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

*Dėl juridinio asmens vadovo ir darbuotojo funkcijų, kai jas abi atlieka tas pats asmuo, atribojimo*

CK 2.82 straipsnio 2 ir 3 dalyse reglamentuojama, kad juridinis asmuo turi turėti vienasmenį ar kolegialų valdymo organą, kuris, *inter alia*, atsako už juridinio asmens veiklos organizavimą. CK 2.87 straipsnio 1–6 dalyse įtvirtintos juridinio asmens organų narių pareigos juridinio asmens ir kitų juridinio asmens organų narių atžvilgiu veikti sąžiningai ir protingai, būti lojaliam juridiniam asmeniui ir laikytis konfidencialumo, vengti situacijos, kai jo asmeniniai interesai prieštarauja ar gali prieštarauti juridinio asmens interesams, draudimas painioti juridinio asmens turtą su savo turtu arba naudoti jį ar informaciją, kurią jis gauna būdamas juridinio asmens organo nariu, asmeninei naudai ar naudai trečiajam asmeniui gauti be juridinio asmens dalyvių sutikimo, pareiga pranešti kitiems juridinio asmens valdymo organo nariams arba juridinio asmens dalyviams apie interesų konfliktą.

Darbuotoją ir darbdavį siejantys darbo teisiniai santykiai reglamentuojami darbo įstatymuose ir kituose norminiuose teisės aktuose. DK 35 straipsnio 1 dalyje nustatyti bendrieji darbo subjektų teisių įgyvendinimo ir pareigų vykdymo reikalavimai, pagal kuriuos įgyvendindami savo teises ir vykdydami pareigas darbdaviai, darbuotojai ir jų atstovai turi laikytis įstatymų, gerbti bendro gyvenimo taisykles bei veikti sąžiningai, laikytis protingumo, sąžiningumo, teisingumo principų.

CK normos darbo santykiams taikomos tiek, kiek jų nereglamentuoja specialieji įstatymai (CK 1.1 straipsnio 3 dalis).

Nagrinėjamoje byloje ieškovė E. G. ėjo asociacijos vadovės (pirmininkės) pareigas, taip pat šioje asociacijoje dirbo strategijos bei projektų vadove. Siekiant atriboti asociacijos vadovo ir darbuotojo funkcijas, kai jas abi atlieka tas pats asmuo, būtina vadovautis CK, DK teisės normomis, taip pat asociacijos įstatais, strategijos vadovo ir projektų vadovo pareiginiiais nuostatais.

Pagal Asociacijų įstatymo 7 straipsnio 7 dalį asociacijos organų struktūra, kompetencija, sušaukimo ir sprendimų priėmimo tvarka nustatoma asociacijos įstatuose. Byloje nustatyta, kad ieškovė 2004 m. liepos 22 d. vykusiame asociacijos „Lamatos žemė“ steigiamajame susirinkime buvo išrinkta asociacijos „Lamatos žemė“ pirmininke – vienasmeniu valdymo organu. Remiantis asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 30.3 punktu asociacijos susirinkimas turi teisę rinkti ir atšaukti asociacijos pirmininką, o pagal 54 ir 55 punktus valdyba nustato pareigybinį atlyginimą pirmininkui, įgalioja valdybos narį pasirašyti darbo sutartį su pirmininku, jei numatoma tokią sudaryti. Šioje byloje duomenų apie sudarytą darbo sutartį nėra. Kadangi bylos nagrinėjimo metu nėra viena iš šalių neginčio fakto, kad ieškovė ėjo asociacijos pirmininko pareigas, pati ieškovė sutiko su išrinkimu (susirinkimo metu neatsisakė siūlomų pareigų, kaip tai padarė kita pretendente) ir realiai vykdė pareigas, darytina išvada, kad tarp asociacijos „Lamatos žemė“ ir E. G., kuri ėjo asociacijos pirmininko pareigas, susiklostė civiliniai teisiniai santykiai.

2009 m. birželio 16 d. asociacija „Lamatos žemė“ ir E. G. sudarė terminuotą darbo sutartį (nuo 2009 m. birželio 16 d. iki 2014 m. birželio 16 d.) dėl vietos plėtros strategijos „Gyvenimo ir darbo kokybės gerinimas Šilutės rajono savivaldybės kaimo vietovėse“ vadovo (toliau – strategijos vadovo) pareigų. 2011 m. vasario 28 d. asociacija „Lamatos žemė“ ir E. G. sudarė terminuotą antraeilį pareigų darbo sutartį (nuo 2011 m. kovo 1 d. iki 2012 m. liepos 31 d.) dėl projektų vadovo pareigų. Taigi E. G. pas darbdavę (asociaciją „Lamatos žemė“) dirbo pagrindinį darbą – ėjo strategijos vadovo pareigas, ir papildomą darbą – ėjo projektų vadovo pareigas. Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad tarp asociacijos „Lamatos žemė“ ir E. G., kuri ėjo strategijos vadovo ir projektų vadovo pareigas, susiklostė darbo teisiniai santykiai.

Taigi asociaciją „Lamatos žemė“ ir E. G. siejo dvejopo pobūdžio teisiniai santykiai – civiliniai teisiniai santykiai, kai ji veikė kaip asociacijos pirmininkė, ir darbo teisiniai santykiai, kai ji veikė kaip strategijos vadovė ir projektų vadovė (darbuotoja).

Juridinio asmens vadovo (asociacijos pirmininkės) kompetencija apibrėžta asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.1–60.20 punktuose; darbuotojo, pagrindinio (strategijos vadovo), darbo funkcijas apibrėžia pareiginiiai nuostatai; darbuotojo, papildomo (projektų vadovo) darbo funkcijas apibrėžia darbo sutartis ir pareiginiiai nuostatai. Išanalizavusi minėtus dokumentus teisėjų kolegija nurodo, kad galima identifikuoti ir atriboti asociacijos pirmininko pareigas nuo strategijos vadovo pareigų tiek pagal kompetencijos apimtį, tiek pagal jos turinį, nors tam tikros asociacijos pirmininko pareigos iš dalies sutampa su strategijos vadovo pareigomis. Pavyzdžiui, asociacijos pirmininkas asociacijos vardu sudaro sandorius su fiziniiais ir juridiniais asmenimis (Asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.2 ir 60.11 punktai), o strategijos vadovas ruošia sutartis, pasirašo jas su tiekėjais ar klientais (Strategijos vadovo pareigybės aprašymo 4.4 punktas). Taigi strategijos vadovo funkcija sudaryti sutartis strategijos įgyvendinimo apimtimi sutampa su asociacijos pirmininko kompetencija.

Lyginant šias pareigas pabrėžtina, kad jų santykis yra kaip dalies (strategijos vadovas sudaro tik tas sutartis, kurių reikia strategijai įgyvendinti) su visuma (asociacijos pirmininkas sudaro sutartis visos asociacijos apimtimi). Tais atvejais, kai asociacijos pirmininko ir strategijos vadovo pareigos dubliavosi, t. y. kai ji veikė ir kaip pirmininkė, ir kaip strategijos vadovė, laikoma, kad nors veiksmus atliko vienas ir tas pats fizinis asmuo, jis veikė dviejų pareigybių vardu, todėl ir atsakomybė gali būti taikoma už abiejų pareigų tinkamą vykdymą. Tokiais atvejais atšaukimas iš

pirmininko pareigų ir drausminės atsakomybės taikymas darbuotojai laikytini dviem atsakomybės taikymo atvejais už dviejų pareigybių netinkamą vykdymą ar nevykdymą.

Nagrinėjamoje kasacinėje byloje ginčas kilo dėl ieškovės E. G. atleidimo iš pareigų pagrindo ir taikytinos atsakomybės rūšies, dydžio ir ribų. Šių klausimų sprendimas priklauso nuo tarp šalių susiklosčiusių teisinių santykių kvalifikavimo ir konkrečių to paties asmens, veikusio tiek kaip asociacijos vadovas, tiek kaip darbuotojas, veiksmų identifikavimo bei atskyrimo. Pažymėtina, kad ieškovė iš asociacijos vadovo pareigų galėjo būti atšaukta vadovaujantis civilinės teisės normomis, pažeidus juridinio asmens vadovo fiduciarines pareigas. O iš darbuotojo pareigų ieškovė galėjo būti atleista tik nustačius darbo teisės normose nustatytus konkrečius atleidimo iš darbo pagrindus.

Kadangi E. G. atleista už darbo drausmės pažeidimus tik iš strategijos vadovo pareigų, tai teisėjų kolegija pasisako dėl šių pareigų tinkamo vykdymo ir jų atribojimo nuo asociacijos pirmininko pareigų. Pažymėtina, kad iš projektų vadovo pareigų ieškovė atleista suėjus terminui, ginčas dėl šios dalies nebevyksta.

#### *Dėl atleidimo iš vietos plėtros strategijos vadovo pareigų už darbo drausmės pažeidimus teisėtumo*

Drausminės atsakomybės pagrindas – tai darbo drausmės pažeidimas, t. y. darbo pareigų nevykdymas arba netinkamas jų vykdymas dėl darbuotojo kaltės (DK 234 straipsnis). Šiurkštus darbo pareigų pažeidimas yra darbo drausmės pažeidimas, kuriuo šiurkščiai pažeidžiamos tiesiogiai darbuotojo darbą reglamentuojančių įstatymų ir kitų norminių teisės aktų nuostatos arba kitaip šiurkščiai nusižengiama darbo pareigoms ir nustatyta darbo tvarkai (DK 235 straipsnio 1 dalis). DK 228 straipsnyje nustatytos pagrindinės darbuotojų pareigos, kurių privalo laikytis visi darbuotojai. Darbuotojų pareigas taip pat gali reglamentuoti kitos DK normos, kiti įstatymai ir norminiai bei vidaus teisės aktai, profesinės etikos kodeksai, taisyklės ar pan. DK 235 straipsnio 2 dalyje nurodytas šiurkščių pažeidimų sąrašas, jis nėra baigtinis.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje suformuluotos principinės nuostatos dėl darbuotojo drausminės atsakomybės sąlygų ir pagrindų, kurie reikšmingi sprendžiant drausminės nuobaudos skyrimo klausimą, pasisakyta dėl drausminės nuobaudos parinkimo kriterijų ir pan. (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. gruodžio 14 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *I. P. v. VšĮ Radviliškio ligoninė*, bylos Nr. 3K-3-669/2005; 2007 m. gruodžio 28 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *J. C. v. individuali L. Š. įmonė „Meškėnas“*, bylos Nr. 3K-3-560/2007; 2009 m. spalio 12 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *D. C. v. Alytaus sporto ir rekreacijos centras*, bylos Nr. 3K-3-393/2009; kt.).

Vertindamas drausminės nuobaudos – atleidimo iš darbo – teisėtumą teismas turi atsižvelgti į darbo drausmės pažeidimo sunkumą ir sukeltas pasekmes, darbuotojo kaltę, į aplinkybes, kuriomis šis pažeidimas buvo padarytas, į tai, kaip darbuotojas dirbo anksčiau (DK 238 straipsnis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2007 m. gruodžio 12 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *V. M. v. UAB „Sanatorija „Pušyno kelias“*, bylos Nr. 3K-3-565/2007).

Kasacinio teismo teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje suformuluoti darbo pareigų pažeidimo pripažinimo šiurkščiu kriterijai – tai gali būti sprendžiama pagal pažeidimo aplinkybes, pažeistos pareigos pobūdį, darbuotojo kaltės formą, turtinius ir kitokius pažeidimo padarinius, darbuotojo veiksmų motyvus bei tikslus, kitas konkrečias aplinkybes. Jeigu darbuotojas atleistas iš darbo už šiurkštų darbo drausmės pažeidimą, tai teismas vertina, kvalifikuoja ir sprendžia, ar darbuotojo neteisėti veiksmai atitinka DK 235 straipsnyje nustatyto šiurkštaus darbo pažeidimo sąvoką ir ar sudaro pagrindą nutraukti darbo sutartį pagal DK 136 straipsnio 3 dalies 2 punktą, nepriklausomai nuo to, pagal kurį DK 235 straipsnio 2 dalies punktą kaip šiurkštų darbo pareigų pažeidimą juos kvalifikavo darbdavys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2006 m. sausio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *R. K. v. Zarasų rajono savivaldybės taryba*, bylos Nr. 3K-3-59/2006; 2012 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *N. B. v. AB*

„Puntukas“, bylos Nr. 3K-3-117/2012; 2013 m. sausio 3 d. nutartis, priimta civilinėje byloje S. P.-G. v. VĮ Ignalinos atominė elektrinė”, bylos Nr. 3K-3-107/2013).

Nagrinėjamoje kasacinėje byloje teisėjų kolegija, atsižvelgdama į nurodytus E. G. darbo ypatumus (kelių pareigų ėjimas pas tą patį juridinį asmenį ir funkcijų sutapimas iš dalies), patikrina, ar pagrįstai darbdavė atleido E. G. iš strategijos vadovo pareigų pagal DK 235 straipsnio nuostatas. Toliau teisėjų kolegija analizuos kiekvieną darbo drausmės pažeidimą, kuris nurodytas kaip pagrindas atleisti E. G. už darbo drausmės pažeidimus iš strategijos vadovo pareigų.

*1) iš projekto lėšų sumokėta 500 Lt už asmens (sūnaus), kuris nesusijęs su minėtu projektu, dalyvavimą 2011 m. birželio 21–23 dienomis tarptautinėje konferencijoje Druskininkuose*

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad sprendimą apmokėti sūnaus B. G. dalyvavimo konferencijoje išlaidas iš strategijai įgyvendinti skirtų lėšų ieškovė priėmė kaip asociacijos pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.13 punktą – tvarko ir atsako už tinkamą asociacijos lėšų panaudojimą bei turi teisę pasirašyti finansinius dokumentus. Taigi dėl nurodytų veiksmų taikyti drausminę atsakomybę E. G., kaip strategijos vadovei, nėra pagrindo – nėra darbuotojos darbo pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo dėl jos kaltės (DK 234 straipsnis). Tačiau tokio pobūdžio veiksmais E. G. pažeidė savo, kaip asociacijos vadovės, pareigas, kas galėjo būti vienu iš pagrindų atšaukti ją iš šių pareigų.

*2) 2011 m. gegužės 30 d. sutartis Nr. 27 su paslaugos tiekėja UAB „Pegaso kelionės“ sudaryta pažeidžiant LR Viešųjų pirkimų įstatymo 18 straipsnio 9 dalį, t. y. sutartis sudaryta anksčiau, nei pasibaigė sutarties sudarymo atidėjimo terminas, bei 18 straipsnio 3 dalį ir iš projekto lėšų nepagrįstai sumokėta 2310 Lt dienpinigių už E. G. kelionę-seminarą Didžiojoje Britanijoje ir Šiaurės Airijoje*

Teisėjų kolegija, remdamasi asociacijos įstatų „Lamatos žemė“ ir strategijos vadovo pareiginių nuostatų analize, konstatuoja, kad E. G. patvirtino sprendimą dėl tinkamiausio tiekėjo pripažinimo paslaugos įsigijimo viešajame pirkime kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.3 punktą – organizuoja ir koordinuoja asociacijos veiklą. Šią išvadą patvirtina ir mažos vertės pirkimų tiekėjų apklausos pažyma. Kaip strategijos vadovė E. G. atsakė už jai pavaldaus viešojo pirkimo organizatoriaus koordinatoriaus-konsultanto R. B., kuris organizavo minėtą viešąjį pirkimą, darbo kokybę.

E. G. kelionės-seminaro į Didžiąją Britaniją sutartį pasirašyti galėjo ir kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.2 punktą – asociacijos vardu sudaro sandorius su fiziniais ir juridiniais asmenimis, pagal 60.11 punktą – veikia asociacijos vardu ir turi teisę vienvaldiškai sudaryti sandorius, ir kaip strategijos vadovė pagal strategijos vadovo pareigybės aprašymo 4.4 punktą – ruošia kontraktus ir sutartis, pasirašo jas su tiekėjais ar klientais bei kontroliuoja šių sutarčių vykdymą ir atsiskaitymą. Teisėjų kolegija, remdamasi kelionės sutartimi, laiko, kad E. G. sutartį pasirašė kaip asociacijos pirmininkė.

E. G. vykti į kelionę-seminarą ir gauti dienpinigius galėjo ir kaip pirmininkė, nes pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.11 punktą asociacijos pirmininkas atstovauja asociacijos interesams ir palaiko dalykinius ryšius su kitos Lietuvos Respublikos ir užsienio kaimo plėtros asociacijomis bei kitais trečiaisiais asmenimis, ir kaip strategijos vadovė pagal strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.12 punktą – kelia kvalifikaciją, gilina žinias, reikalingas tinkamai atlikti savo darbą. Teisėjų kolegija remdamasi avanso apyskaita ir įsakymu dėl siuntimo į komandiruotę laiko, kad E. G. į kelionę-seminarą vyko ir kaip pirmininkė, ir kaip strategijos vadovė.

E. G. avanso apyskaitą patvirtino kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.13 punktą – tvarko ir atsako už tinkamą asociacijos lėšų panaudojimą bei turi teisę pasirašyti finansinius dokumentus.

Taigi kaip strategijos vadovė E. G. atsakė už jai pavaldaus darbuotojo darbo kokybę, vyko į kelionę-seminarą ir gavo dienpinigių. Pažymėtina, kad vykti į kelionę-seminarą ir gauti dienpinigių savaime nėra neteisėti veiksmai. Jie tapo neteisėtais tik dėl to kelionės įsigijimo procedūrų pažeidimų. Todėl spręsdama dėl E. G. kaip strategijos vadovės padaryto darbo drausmės pažeidimo, teisėjų kolegija nustato, kad netinkamas pareigų vykdymas pasireiškė šiais veiksmais – ieškovė nekontroliavo savo darbuotojų darbo kokybės ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 11 punktą.

*3) iš projekto lėšų sumokėta 250 Lt už nesusijusio su projektu asmens (sūnaus) mobiliojo ryšio paslaugas*

Teisėjų kolegija, remdamasi asociacijos įstatų „Lamatos žemė“ ir strategijos vadovo pareiginių nuostatų analize, konstatuoja, kad sprendimą paskirti ir kompensuoti sūnui 250 Lt vertės mobiliojo ryšio paslaugas E. G. priėmė kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.13 punktą – tvarko ir atsako už tinkamą asociacijos lėšų panaudojimą bei turi teisę pasirašyti finansinius dokumentus. Tą pačią išvadą patvirtina ir pirmininkės įsakymas dėl telefono numerio priskyrimo. Taigi dėl nurodytų veiksmų taikyti drausminę atsakomybę E. G., kaip strategijos vadovei, nėra pagrindo – nėra darbuotojos darbo pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo dėl jos kaltės (DK 234 straipsnis).

*4) automobilio „Subaru“ nuomos sutartis sudaryta anksčiau, nei įvyko automobilio nuomos viešųjų pirkimų konkursas*

Teisėjų kolegija, remdamasi asociacijos įstatų „Lamatos žemė“ ir strategijos vadovo pareiginių nuostatų analize, konstatuoja, kad sprendimą pasirašyti automobilio nuomos sutartį ieškovė galėjo priimti ir kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.11 punktą – veikia asociacijos vardu ir turi teisę vienvaldiškai sudaryti sandorius, išskyrus įstatuose numatytus atvejus, ir kaip strategijos vadovė pagal strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.4 punktą – ruošia kontraktus ir sutartis, pasirašo jas su tiekėjais ar klientais bei kontroliuoja šių sutarčių vykdymą ir atsiskaitymą. Taigi nepakanka remtis asociacijos „Lamatos žemė“ įstatais ir strategijos vadovo pareiginiais nuostatais tam, kad būtų galima identifikuoti, kokias pareigas eidama E. G. atliko veiksmus. Todėl teisėjų kolegija remiasi automobilio nuomos sutartimi bei automobilio perdavimo–priėmimo aktu ir laiko, kad E. G. sutartį pasirašė kaip asociacijos pirmininkė. Taigi dėl nurodytų veiksmų taikyti drausminę atsakomybę E. G., kaip strategijos vadovei, nėra pagrindo – nėra darbuotojos darbo pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo dėl jos kaltės (DK 234 straipsnis).

Taip pat teisėjų kolegija pažymi, kad faktas dėl automobilio „Subaru“ nuomos sutarties sudarymo anksčiau, nei įvyko viešųjų pirkimų konkursas, nustatytas netinkamai. Nagrinėjamoje byloje audito išvadoje (nurodoma, kad automobilio „Subaru“ nuomos sutartis sudaryta anksčiau, nei įvyko viešųjų pirkimų konkursas) ir 2012 m. rugpjūčio 9 d. Nacionalinės mokėjimo agentūros rašte Nr. BRK-(3.239)-7188 (nurodoma, kad sutartis sudaryta 2010 m. spalio 12 d., t. y. po to, kai įvyko viešųjų pirkimų konkursas) pateikiamos skirtingos faktinės aplinkybės, bylą nagrinėję teismai nemotyvavo, kuomet remiasi pripažindami minėtą faktą nustatytu, ir tokio savo sprendimo nemotyvavo. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad tais atvejais, kai yra prieštaravimų tarp byloje esančių įrodymų, bylą nagrinėję teismai turėjo pasisakyti, kuriais įrodymais ir kodėl vadovaujasi, kokie kiti byloje esantys įrodymai patvirtina ar paneigia bylos šalių nurodomas aplinkybes (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2012 m. birželio 22 d. nutartis, priimta civilinėje byloje R. P. v. UAB „Lijasta“, bylos Nr. 3K-3-307/2012).

*5) įsigyjant mobiliojo ryšio telefonus ir mobiliojo ryšio paslaugas pažeisti VPĮ 3 straipsnyje įtvirtinti pagrindiniai pirkimų principai bei Viešojo pirkimo-pardavimo sutarčių kainos ir kainodaros taisyklių nustatymo metodikos, patvirtintos Viešųjų pirkimų tarnybos prie LR Vyriausybės 2003 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. IS-21, nuostatos*

Teisėjų kolegija, remdamasi asociacijos įstatų „Lamatos žemė“ ir strategijos vadovo pareiginių nuostatų analize, konstatuoja, kad E. G. patvirtino sprendimą dėl tinkamiausio tiekėjo pripažinimo kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.3 punktą – organizuoja ir koordinuoja asociacijos veiklą. Šią išvadą patvirtina ir mažos vertės pirkimų tiekėjų apklausos pažyma. Kaip strategijos vadovė E. G. atsakė už jai pavaldaus viešojo pirkimo organizatoriaus koordinatoriaus-konsultanto V. K., kuris organizavo minėtą viešąjį pirkimą, darbo kokybę.

E. G. viešojo judriojo ryšio abonentinę sutartį pasirašyti galėjo ir kaip pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.2 punktą – asociacijos vardu sudaro sandorius su fiziniais ir juridiniais asmenimis, pagal 60.11 punktą – veikia asociacijos vardu ir turi teisę vienvaldiškai sudaryti sandorius, išskyrus įstatuose numatytus atvejus, ir kaip strategijos vadovė pagal strategijos vadovo pareigybės aprašymo 4.4 punktą – ruošia kontraktus ir sutartis, pasirašo jas su tiekėjais ar klientais bei kontroliuoja šių sutarčių vykdymą ir atsiskaitymą. Taigi nepakanka remtis asociacijos „Lamatos žemė“ įstatais ir strategijos vadovo pareiginiais nuostatais tam, kad būtų galima identifikuoti, kokias pareigas eidama E. G. atliko veiksmus. Todėl teisėjų kolegija remiasi viešojo judriojo ryšio abonentine sutartimi, kurioje yra E. G. parašas, tačiau nenurodytos jos pareigos, ir laiko, kad E. G. sutartį pasirašė kaip strategijos vadovė.

Teisėjų kolegija, spręsdama dėl E. G., kaip strategijos vadovės, padaryto darbo drausmės pažeidimo, konstatuoja, kad netinkamas pareigų vykdymas pasireiškė šiais veiksmais – E. G. nekontroliavo savo darbuotojų darbo kokybės ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 11 punktą.

*6) kvalifikacinės kelionės į Kroatiją ir Austriją, vykusios 2010 m. gegužės 15–23 d., viešųjų pirkimų dokumentai nebuvo pateikti Nacionalinei mokėjimo agentūrai prie ŽŪM, taip pažeidžiant 2009 m. liepos 30 d. Paramos sutarties, pasirašytos su Nacionaline mokėjimo agentūra prie ŽŪM, 18.5 punktą*

Teisėjų kolegija, remdamasi asociacijos įstatų „Lamatos žemė“ ir strategijos vadovo pareiginių nuostatų analize, konstatuoja, kad E. G. veiksmus atliko kaip vietos plėtros strategijos vadovė pagal strategijos vadovo pareigybės aprašymo 4.7–4.8 punktus – užtikrina tinkamą strategijos įgyvendinimo mokėjimo prašymų ir ataskaitų parengimą NMA; užtikrina tinkamą strategijos įgyvendinimo dokumentų parengimą, registravimą, vykdymą ir kontrolę. Teisėjų kolegija, spręsdama dėl E. G., kaip strategijos vadovės, padaryto darbo drausmės pažeidimo, konstatuoja, kad pareigų nevykdymas pasireiškė šiais veiksmais – E. G. nepateikė kvalifikacinės kelionės į Kroatiją ir Austriją viešųjų pirkimų dokumentų NMA Kontrolės departamento Klaipėdos teritoriniam skyriui įvertinti prieš teikiant atitinkamą mokėjimo prašymą NMA ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.7–4.8 punktus.

*7) pateikti NMA klaidinantys duomenys dėl kelionės ir transporto išlaidų*

Teisėjų kolegija, remdamasi asociacijos įstatų „Lamatos žemė“ ir strategijos vadovo pareiginių nuostatų analize, konstatuoja, kad E. G. veiksmus atliko kaip vietos plėtros strategijos vadovė pagal strategijos vadovo pareigybės aprašymo 4.7–4.8 punktus – užtikrina tinkamą strategijos įgyvendinimo mokėjimo prašymų ir ataskaitų parengimą NMA; užtikrina tinkamą strategijos įgyvendinimo dokumentų parengimą, registravimą, vykdymą ir kontrolę. Teisėjų kolegija, spręsdama dėl E. G., kaip strategijos vadovės, padaryto darbo drausmės pažeidimo, konstatuoja, kad pareigų nevykdymas pasireiškė šiais veiksmais – ieškovė pateikė klaidinančius duomenis NMA automobilio kelionės lapuose ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.7–4.8 punktus.

Apibendrinama išanalizuotus E. G., kaip strategijos vadovės, darbo drausmės pažeidimus, teisėjų kolegija sprendžia, kad buvo pagrindas atleisti E. G. iš strategijos vadovo pareigų už darbo drausmės pažeidimus. Konkrečiai E. G. buvo atleista už tai, kad nekontroliavo savo darbuotojų darbo kokybės ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 11 punktą (2011 m. gegužės



30 d. sutartis Nr. 27 su paslaugos tiekėja UAB „Pegaso kelionės“ sudaryta pažeidžiant LR Viešųjų pirkimų įstatymo reikalavimus; įsigyjant mobiliojo ryšio telefonus ir mobiliojo ryšio paslaugas iš UAB „Bitė Lietuva“ buvo pažeisti Viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai); nepateikė kvalifikacinės kelionės į Kroatiją ir Austriją viešųjų pirkimų dokumentų NMA Kontrolės departamento Klaipėdos teritoriniam skyriui įvertinti prieš teikiant atitinkamą mokėjimo prašymą NMA ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.7–4.8 punktus; pateikė klaidinančius duomenis NMA automobilio kelionės lapuose ir taip pažeidė strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.7–4.8 punktus.

Pagal DK 238 straipsnį parenkant drausminę nuobaudą atsižvelgiama į pažeidimo sunkumą (tai nėra formalūs pažeidimai, kaip teigia E. G., o nuolat vykstantys daugkartiniai savo pareigų nevykdymo ar netinkamo vykdymo atvejai), sukeltas pasekmes (viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimai, NMA atsisakymas kompensuoti kai kurias asociacijos patirtas išlaidas), darbuotojos kaltę, aplinkybes, kuriomis šis pažeidimas buvo padarytas (pažeidimų kiekis, mastas, pakartotinumumas, vadovaujamas pareigas (vietos plėtros strategijos vadovė) einančiam asmeniui taikomi aukšti elgesio standartai ir reikalavimai).

Teisėjų kolegija konstatuoja, kad, atsižvelgiant į pirmiau išvardytas aplinkybes, darbdavė pagrįstai atleido ieškovę iš vietos plėtros strategijos vadovo pareigų už darbo drausmės pažeidimus pagal DK 235 straipsnį.

Remiantis tuo, kas aptarta, apeliacinės instancijos teismo sprendimas dėl netinkamo materialiosios teisės normų aiškinimo ir taikymo kvalifikuojant šios dalies ginčo santykius naikinamas ir paliekamas galioti pirmosios instancijos teismo sprendimas (CPK 359 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

#### *Dėl taikytinos atsakomybės rūšies, dydžio ir ribų*

Nagrinėjamoje kasacinėje byloje nustatyta, kad asociaciją „Lamatos žemė“ ir E. G. siejo dvejopo pobūdžio teisiniai santykiai – civiliniai teisiniai santykiai, kai ji veikė kaip asociacijos pirmininkė, ir darbo teisiniai santykiai, kai ji veikė kaip strategijos vadovė ir projektų vadovė (darbuotoja). Šių teisinių santykių kvalifikavimas yra itin svarbus nustatant, kokios rūšies – civilinę, kaip juridinio asmens vadovei, ar materialinę, kaip darbuotojai, atsakomybę reikia taikyti ir kokios būtinos įrodyti sąlygos atsakomybei kilti.

Juridinio asmens valdymo organo nario (vadovo) civilinė atsakomybė atsiranda pagal CK šeštosios knygos XXII skyriuje nustatytas taisykles. Civilinei atsakomybei kilti būtina įstatyme nustatytų sąlygų visuma: neteisėti vadovo veiksmai (išskyrus įstatyme nustatytas išimtis), priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų ir nuostolių, vadovo kaltė (išskyrus įstatyme ar sutartyje nustatytas išimtis), žala (nuostoliai) (CK 6.246–6.249 straipsniai). Iš aptartų civilinės atsakomybės sąlygų ieškovas privalo įrodyti neteisėtus atsakovo veiksmus, padarytą žalą ir neteisėtų veiksmų bei žalos priežastinį ryšį (CPK 178 straipsnis). Vadovo civilinei atsakomybei atsirasti būtina jo kaltė. Teismui nustačius, kad atsakovas (vadovas) atliko neteisėtus veiksmus, lėmusius žalos atsiradimą, jo kaltė preziumuojama (CK 6.248 straipsnio 1 dalis), ir paneigti šią prezumpciją bei įrodyti, kad nėra jo kaltės dėl atsiradusios žalos, turi atsakovas (CPK 178, 182 straipsnio 4 dalis). Apie vadovo veiksmų neteisėtumą ir kaltę sprendžiama pagal tai, ar vadovas laikėsi bendrųjų (CK 2.87 straipsnis) ir specialiųjų teisės normų, reglamentuojančių jo pareigas atliekant valdymo organo ar jo nario pareigas valdant juridinį asmenį.

Materialinė atsakomybė pagal darbo teisę yra savarankiška turtinės atsakomybės rūšis. DK 245 straipsnyje nustatyta, kad materialinė atsakomybė atsiranda dėl teisės pažeidimo, kuriuo vienas darbo santykio subjektas padaro žalą kitam subjektui, neatlikdamas savo darbo pareigų arba netinkamai jas atlikdamas. Darbuotojo materialinė atsakomybė suprantama kaip darbuotojo pareiga atlyginti darbdaviui žalą, padarytą neatlikus ar netinkamai atlikus nustatytas darbo pareigas. Nurodytos atsakomybės tikslas – pasiekti, kad darbuotojas atlygintų darbdaviui padarytus

nuostolius darbo teisės normų nustatyto dydžiu ir tvarka. Pagal kasacinio teismo suformuotą teisės normų, reglamentuojančių darbuotojo materialinę atsakomybę, aiškinimo ir taikymo praktiką materialinei atsakomybei taikyti būtina nustatyti šias sąlygas: 1) padaryta žala; 2) žala padaryta neteisėta veika (veiksmis, neveikimu); 3) yra priežastinis ryšys tarp neteisėtos veikos ir žalos atsiradimo; 4) yra pažeidėjo kaltė; 5) pažeidėjas ir nukentėjusi šalis teisės pažeidimo metu buvo susiję darbo teisiniais santykiais; 6) žalos atsiradimas susijęs su darbo veikla (DK 246 straipsnis). Materialinė atsakomybė atsiranda tik tada, kai yra visos DK 246 straipsnyje nurodytos pažeidėjo materialinės atsakomybės sąlygos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2004 m. sausio 8 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *UAB „Osviris“ v. R. M. ir kt.*, bylos Nr. 3K-7-2/2004; teisėjų kolegijos 2011 m. vasario 7 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *Pakruojo ūkininkų kredito unija v. A. E. R.*, bylos Nr. 3K-3-47/2011; kt.). Materialinei atsakomybei atsirasti yra pakankama kiekviena darbuotojo kaltės forma (tyčia, neatsargumas) ir rūšis (tiesioginė ar netiesioginė tyčia, neatsargumas dėl per didelio pasitikėjimo ar nerūpestingumo) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2009 m. gruodžio 18 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *AB „Mažeikių nafta“ v. I. D. ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-446/2009; 2012 m. kovo 29 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *E. K. ir kt. v. UAB „Fatalitas“*, bylos Nr. 3K-3-125/2012). Nuo kaltės rūšies, jos laipsnio priklauso materialinės atsakomybės ribos, dydis. Darbuotojų materialinė atsakomybė skirstoma į dvi rūšis: ribotą ir visišką. Ribotoji darbuotojų materialinė atsakomybė įtvirtinta DK 254 straipsnyje ir, jai esant, darbuotojas privalo atlyginti visą padarytą žalą, bet ne daugiau kaip jo trijų vidutinių mėnesinių darbo užmokesčių dydžio. Visiškos materialinės atsakomybės atvejai nustatyti DK 255 straipsnyje (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. sausio 11 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *P. K. v. UAB „Dannemand“*, bylos Nr. 3K-3-96-2013; 2013 m. birželio 28 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *UAB „Šiaulių lyra“ v. V. G. ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-359/2013; kt.).

Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad E. G. visus veiksmus, kurių pagrindu asociacija „Lamatos žemė“ prašo iš jos priteisti žalos atlyginimą, atliko kaip asociacijos vadovė. Teisėjų kolegija su šiuo vertinimu nesutinka.

Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad, sprendžiant dėl vienasmenio valdymo organo atsakomybės, turi būti individualiai nustatytas šio asmens neteisėtas veikimas arba neveikimas, kiek tai susiję su jam tenkančių pareigų pažeidimu, ir būtent iš to asmens neteisėto elgesio išplaukianti žala. Jei nustatoma, kad bendrovės vadovas akivaizdžiai viršijo protingos ūkinės komercinės rizikos ribas, buvo nelojalus ar veikė aiškiai aplaidžiai, viršijo jam suteiktus įgaliojimus, civilinė atsakomybė gali atsirasti. Visi šie pažeidimai kartu ir kiekvienas atskirai gali būti pagrindas vadovo civilinei atsakomybei kilti. Jei kilusią žalą nulėmė ne tik vienasmenio valdymo organo, bet ir kitų valdymo organų sprendimai, vienasmeniam organui tenkanti atsakomybė turi būti įvertinta pagal dalinių prievolių taisykles proporcingai jo elgesio įtakai žalos atsiradimui, išskyrus atvejus, kai valdymo organų narių atsakomybė pagal įstatymus arba steigimo dokumentus yra solidari (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2014 m. sausio 9 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *UAB „Mitnija“ ir kt. v. V. G. ir E. R.*, bylos Nr. 3K-7-124-2014).

Teisėjų kolegija, vadovaudamasi asociacijos „Lamatos žemė“ įstatais ir strategijos vadovo pareiginiiais nuostatais, analizuodama drausminę atsakomybę, konstatavo, kad E. G., kaip strategijos vadovės, neteisėta veika buvo nepakankama jai pavaldžių darbuotojų darbo kokybės kontrolė (pažeistas strategijos vadovo pareiginių nuostatų 11 punktą), nepateikimas kvalifikacinės kelionės į Kroatiją ir Austriją viešųjų pirkimų dokumentų NMA Kontrolės departamento Klaipėdos teritoriniam skyriui įvertinti prieš teikiant atitinkamą mokėjimo prašymą NMA (pažeisti strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.7–4.8 punktai) ir pateikimas klaidinančių duomenų NMA automobilio kelionės lapuose (pažeisti strategijos vadovo pareiginių nuostatų 4.7–4.8 punktai). Taigi už žalą, padarytą atlikus šiuos neteisėtus veiksmus, esant visoms darbuotojos materialinės atsakomybės sąlygoms, turi būti taikoma materialinė darbuotojos atsakomybė.

Asociacijos pirmininkas yra vienasmenis visos asociacijos valdymo organas, atsakantis už asociacijos veiklos organizavimą bei jos tikslų įgyvendinimą (Asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 58 ir 60.1 punktai). Kadangi visi kiti ginčytini E. G. veiksmai atlikti jai einant asociacijos pirmininko pareigas, todėl jais padarytai žalai atlyginti turi būti taikoma civilinė atsakomybė.

#### 1. Dėl E. G., kaip strategijos vadovės, materialinės atsakomybės

Taikant materialinę atsakomybę darbuotojui, materialinės atsakomybės sąlygų egzistavimo įrodinėjimo pareiga tenka darbdaviui (CPK 12, 178 straipsniai). Taip pat kasacinis teismas ne kartą yra nurodęs, kad darbo bylos – viena iš nedispozityviųjų bylų kategorijų, kai įstatymu teismui priskirtas aktyvus vaidmuo, teisė ir pareiga atitinkamus klausimus spręsti *ex officio* (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2005 m. vasario 28 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *D. D. v. UAB „Versupis“*, bylos Nr. 3K-3-113/2005; 2011 m. spalio 11 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *J. G. v. UAB „Teniso pasaulis“*, bylos Nr. 3K-3-384/2011). Tai reiškia, kad tokios kategorijos byla nagrinėjantis teismas turi teisę savo iniciatyva rinkti įrodymus, kuriais šalys nesiremia, jeigu, teismo nuomone, tai yra būtina siekiant teisingai išspręsti bylą (CPK 414 straipsnio 1 dalis) ir kt. (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. birželio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *BUAB „Visbalta“ v. N. G. ir O. D.*, bylos Nr. 3K-3-399-701/2015).

Kasacinis teismas ne kartą savo nutartyse yra pabrėžęs, kad teismai, vertindami įrodymus, remiasi įrodymų pakankamumo taisykle, o išvada dėl konkrečios faktinės aplinkybės egzistavimo daroma pagal vidinį teismo įsitikinimą, grindžiamą visapusišku ir objektyviu visų reikšmingų bylos aplinkybių išnagrinėjimu. Teismas turi įvertinti atskirų įrodymų įrodomąją reikšmę bei jų visetą ir tik iš įrodymų visumos daryti išvadas apie tam tikrų įrodinėjimo dalyku konkrečioje byloje esančių faktų buvimą ar nebuvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2010 m. balandžio 8 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *UAB „Interbolis“ v. VĮ Registrų centras*, bylos Nr. 3K-3-155/2010; 2011 m. rugpjūčio 8 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *UAB „Šilo bitė“ ir kt. v. Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir kt.*, bylos Nr. 3K-3-340/2011; 2011 m. spalio 25 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *AB „Rytų skirstomieji tinklai“ v. religinė bendruomenė Meditacijos centras „Ojas“*, bylos Nr. 3K-3-415/2011; 2012 m. vasario 22 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje *IĮ „Tinkreta“ v. UAB „Vikva“*, bylos Nr. 3K-3-46/2012; kt.). Pažymėtina, kad vertinant įrodymus būtina atsižvelgti ir į bylos specifiką (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2013 m. balandžio 26 d. nutartis, priimta civilinėje byloje *S. K. v. AB „Klaipėdos nafta“*, bylos Nr. 3K-3-275/2013).

Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas nekonstatavo E. G., kaip strategijos vadovės, neteisėtų veiksmų, nepakankamai ir neišsamiai ištyrė įrodymus, pagrindžiančius E. G., kaip strategijos vadovės, neteisėtais veiksmais asociacijai padarytą žalą. Pavyzdžiui, žalos dydį apeliacinės instancijos teismas nustatė remdamasis byloje pateikta audito išvada. Teisėjų kolegija pabrėžia, kad audito išvada yra tik vienas iš byloje pateiktų įrodymų. Kiti įrodymai (sąskaitos faktūros, asociacijos mokėjimų nurodymai, prašymai kompensuoti patirtas išlaidas, NMA sprendimai dėl atsisakymo kompensuoti, NMA raštai dėl informacijos, NMA mokėjimo nurodymai ir kt.) taip pat aktualūs ir svarbūs nustatant padarytos žalos dydį.

Taip pat turi būti atsižvelgiama į prašomo atlyginti žalą atvejo specifiką. Pavyzdžiui, kai NMA atsisakė kompensuoti išlaidas, nes išlaidos patirtos vykdant ne tą projektą, turi būti nustatyta, ar šios lėšos nebuvo kompensuotos atitinkamai kitame projekte. Jei kompensacija buvo suteikta kitame projekte, tai žalos asociacija nepatyrė.

Taigi įrodymai dėl E. G. materialinės atsakomybės sąlygų nebuvo visapusiškai tirti, įvertinti ir tinkamai kvalifikuoti. Dėl to teisėjų kolegija nurodo, kad teismai, nagrinėdami bylą, nesilaikė teismų praktikoje suformuluotų įrodinėjimo ir įrodymų vertinimo taisyklių (CPK 176, 185 straipsniai) ir dėl šio pažeidimo galėjo būti neteisingai išspręsta byla (CPK 329 straipsnio 1 dalis).

## 2. Dėl E. G., kaip asociacijos pirmininkės, civilinės atsakomybės

Taikant civilinę atsakomybę juridinio asmens vadovui, materialinės atsakomybės sąlygų egzistavimo įrodinėjimo pareiga tenka darbdaviui (CPK 12, 178 straipsniai). Be to, žalos atlyginimo siekiančiam asmeniui nepakanka įrodyti padarytos žalos faktą, tačiau būtina įrodyti ir juridinio asmens valdymo organų narių fiduciarinių pareigų (lojalumo, sąžiningumo, protingumo ir kt.) pažeidimą, akivaizdų protingos ūkinės komercinės rizikos peržengimą, aiškų aplaidumą arba jiems suteiktų įgaliojimų viršijimą. Atsakomybė gali atsirasti ne dėl to, kad nebuvo laiku įgyvendintas projektas, bet, jei būtų nustatyta, kad vadovas nesugebėdavo deramai organizuoti darbo, imdavosi veiklos neturėdamas plano ir nepasirūpindavo ištekliais jam įgyvendinti, neužtikrino esminėms funkcijoms būtinos komunikacijos įmonėje, prisiimdavo įsipareigojimus, kuriuos įmonė nuolat pažeisdavo ir kt. Jei vadovas konkrečiame įmonės veiklos epizode veikė ne įmonės, bet savo ar trečiųjų asmenų naudai, laikytina, kad jis tyčia pažeidė įmonės interesus ir elgėsi nelojaliai, išskyrus atvejus, kai laikomasi CK 2.87 straipsnyje įtvirtintų taisyklių (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2014 m. sausio 9 d. nutartį, priimtą civilinėje byloje UAB „Mitnija“ ir kt. v. V. G. ir E. R., bylos Nr. 3K-7-124-2014).

Teisėjų kolegija pažymi, kad iš E. G. prašomų priteisti žalos atlyginimo atvejai gali būti suskirstyti į šias grupes:

Pirma, tai žalos, atsiradusios dėl viešuosius pirkimus reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų, atlyginimo atvejai. Pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.3 punktą E. G. kaip asociacijos pirmininkė organizuoja ir koordinuoja asociacijos veiklą, o pagal Šilutės rajono vietos veiklos grupės asociacijos „Lamatos žemė“ supaprastintų viešųjų pirkimų taisyklės skiria darbuotoją, kuris organizuoja ir atlieka pirkimus, turi teisę susipažinti su informacija, susijusia su pasiūlymų viešuosiuose pirkimuose nagrinėjimu, aiškinimu, vertinimu ir palyginimu. Pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.10 punktą asociacijos pirmininkas skiria nuobaudas darbuotojams, pagal 60.13 punktą – tvarko ir atsako už tinkamą asociacijos lėšų panaudojimą bei turi teisę pasirašyti finansinius dokumentus. Bylos duomenimis, mažos vertės pirkimų tiekėjų apklausos pažymose E. G. kaip pirmininkė tvirtindavo sprendimą dėl tinkamiausio tiekėjo pripažinimo. Tai patvirtina faktą, kad E. G. kaip asociacijos pirmininkė ne tik turėjo pareigą kontroliuoti savo darbuotojų, atsakingų už viešuosius pirkimus, darbą, bet ir pati aktyviai dalyvavo procedūrose ir esmingai prisidėjo prie sprendimų vykdant viešuosius pirkimus priėmimo.

Antra grupė prašomos atlyginti žalos atvejų susijusi su sprendimais sūnui kompensuoti konferencijos ir ryšio paslaugų išlaidas ir NMA atmestais prašymais kompensuoti išlaidas, nesusijusias su projektu. Teisėjų kolegija analizuodama drausminės atsakomybės taikymo pagrįstumą nustatė, kad šiais atvejais E. G. veikė kaip asociacijos pirmininkė pagal asociacijos „Lamatos žemė“ įstatų 60.13 punktą – tvarko ir atsako už tinkamą asociacijos lėšų panaudojimą bei turi teisę pasirašyti finansinius dokumentus.

Teisėjų kolegija pažymi, kad nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas nepakankamai ir neišsamiai ištyrė įrodymus, pagrindžiančius E. G., kaip asociacijos pirmininkės, neteisėtais veiksmais asociacijai padarytą žalą. Pavyzdžiui, apeliacinės instancijos teismas netyrė, kokią žalą iš tikrųjų patyrė asociacija E. G. priėmus sprendimą kompensuoti ryšio išlaidas sūnui: audito išvadoje nurodyta 250 Lt suma, o asociacijos pateiktose sąskaitose faktūrose ir mokėjimo nurodymuose bei 2012 m. rugpjūčio 9 d. NMA rašte Nr. BRK-(3.239)-7188 ši suma yra kitokia. Šių įrodymų kaip visumos teismas nuosekliai netyrė ir nevertino. Taip pat neišsamiai tirti ir kiti byloje pateikti įrodymai, aptarti pirmiau.

Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas neišsamiai ištyrė bylos aplinkybes, nenustatė visų bylai reikšmingų faktų. Kasacinio teismo jurisprudencijoje nurodyta, kad teismo sprendimas ar nutartis pripažįstami teisėtais ir pagrįstais, kai teismo išvados atitinka įstatymo nustatytais priemonėmis ir tvarka konstatuotas turinčias reikšmės bylai

aplinkybes. Išvados apie faktines aplinkybes gali būti grindžiamos tik CPK 177 straipsnio 2 ir 3 dalyse išvardytomis įrodinėjimo priemonėmis, o įrodymai turi būti gauti ir ištirti CPK nustatyta tvarka. Teisėjų kolegija pažymi, kad kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių ir patikrina apskūstus sprendimus ir (ar) nutartis tik teisės taikymo aspektu (CPK 353 straipsnio 1 dalis), tačiau apeliacinės instancijos teismas, tikrindamas apskūstų sprendimų teisėtumą, sprendžia tiek fakto, tiek teisės taikymo klausimus (CPK 320 straipsnio 1 dalis). Nors nagrinėdamas bylą apeliacine tvarka apeliacinės instancijos teismas turėjo nustatyti aptartus darbo ir proceso teisės normų pažeidimus ir juos pašalinti, tačiau to nepadarė, todėl apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis dėl taikytinos atsakomybės E. G. naikintina ir byla gražintina šiam teismui nagrinėti iš naujo (CPK 359 straipsnio 1 dalies 5 punktas).

#### *Dėl bylinėjimosi išlaidų priteisimo*

Kasacinis teismas patyrė 14,53 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. lapkričio 23 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Kadangi byla perduotina apeliacinės instancijos teismui nagrinėti iš naujo, tai dėl nurodytų, taip pat šalių turėtų išlaidų atlyginimo priteisimo turės pasisakyti šis teismas, išnagrinėjęs bylą pakartotinai (CPK 93 straipsnis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1, 3, 5 punktais, 2 dalimi ir 362 straipsniu,

#### **n u t a r i a :**

Panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 18 d. sprendimo dalį, kuria panaikintas atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“ 2012 m. spalio 22 d. įsakymas Nr. P6 „Dėl drausminės nuobaudos – atleidimo iš darbo E. G. skyrimo“ ir konstatuota, kad terminuota 2009 m. birželio 16 d. darbo sutartis Nr. DS.13/01 su ieškove E. G., kaip asociacijos „Lamatos žemė“ vietos plėtros strategijos „Gyvenimo ir kokybės gerinimas Šilutės rajono savivaldybės kaimo vietovėse“ vadove, pasibaigia nuo 2014 m. birželio 16 d.; ieškovei E. G. iš atsakovės asociacijos „Lamatos žemė“ už priverstinės pravaikštos laiką nuo 2012 m. spalio 23 d. iki 2014 m. birželio 16 d. priteistas 23 346,32 Eur (80 610,19 Lt) vidutinis darbo užmokestis (neatskaičius privalomų mokėti mokesčių), 1863,99 Eur (6435,97 Lt) (neatskaičius privalomų mokėti mokesčių) kompensacija už nepanaudotas atostogas už laikotarpį nuo 2012 m. spalio 23 d. iki 2014 m. birželio 16 d., 2421,77 Eur (8361,88 Lt) (neatskaičius privalomų mokėti mokesčių) vidutinis darbo užmokestis už uždelstą atsiskaityti laiką ir 583,42 Eur (2014,42 Lt) bylinėjimosi išlaidų, ir šioje dalyje palikti galioti pirmosios instancijos teismo sprendimo dalį, kuria atmetas ieškiny.

Panaikinti Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 18 d. sprendimo dalį, kuria atsakovei asociacijai „Lamatos žemė“ iš ieškovės E. G. priteista 26 821,44 Eur (92 609,07 Lt) žalos atlyginimo, 5 procentų metinių palūkanų nuo priteistos sumos nuo bylos iškėlimo teisme 2013 m. vasario 27 d. iki teismo sprendimo visiško įvykdymo ir 697,36 Eur (2407,86 Lt) bylinėjimosi išlaidų ir šioje dalyje bylą perduoti Klaipėdos apygardos teismui nagrinėti iš naujo.

Kitą Klaipėdos apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2015 m. vasario 18 d. sprendimo dalį palikti nepakeistą.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Alė Bukaviniene

Janina Januškienė

Donatas Šernas